

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Τρίτος

Συνδρομὴ ἑτησίαι: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ
1 ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἑτησίαι — Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

5 Ἰουνίου 1877

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΕΡΙΗΛΟΥ ΤΟΥ ΚΟΜΗΤΟΥΣ ΒΑΒΟΥΛΑΡ

Συνέχεια καὶ τέλος· ἰδί σελ. 337.

Ἐνῷ ἐμβήκαμεν εἰς τὴν θάλασσαν μέχρι τῶν ὤμων ἵνα φθάσωμεν τὴν λέμβον μας, ἵσταμένην μακρὰν τῆς παραλίας περὶ τὰ εἴκοσι μέτρα ἔνεκον ὑφάλου κοραλίων, ἰδοὺ βλέπομεν ἱππέα ἐρχόμενον μετὰ σπουδῆς. Εἶναι δὲ νέος εἰκοσι-τεσσάρων ἔτων, ὅψιν ἔχων ἀνδρὸς δραστηρίου ἢ μᾶλλον ὠραίου ληστοῦ. Μᾶς εἶχον ὁμιλήσει πολὺ περὶ αὐτοῦ· ἔρχεται δὲ εἰς τὸ πλοῖον ὅπως διάφορον ἔχων τὸ ἔνδυμα, ἥτοι χιτῶνα ἐκ φλανέλλας, χιτωνίσκον ἐκ πανίου λευκοῦ, ζώνην μετὰ πυροβόλων καὶ ἐν γένει ὅψιν στρατιώτου. Ὁ Ι... , γενναῖον παλληκάριον, τὴν φαντασίαν ζωηρὸς καὶ σιδηροῦς τὴν καρδίαν, εἶναι ὁ ἥρωας τοῦ ἀκρωτηρίου Ὑόρκ. Ἀναχωρήσας πρὸ τεσσάρων ἔτων ἀπὸ Ῥόκαμπτον μετὰ Βρισβάν καὶ Βάουεν μετὰ τριῶν λευκῶν ὑπηρετῶν καὶ ὀδηγούμενος ὑπὸ τῆς πυξίδος του εἰς τὰ ἄγνωστα ταῦτα μέρη, ἔφερε τριακοσίους βόας καὶ ἑκατὸν ἵππους ἵνα ἀποκατασταθῇ πρὸς ἄρκτον καὶ λάβῃ μόνος αὐτὸς κατοχὴν τῆς χερσονήσου τοῦ ἀκρωτηρίου Ὑόρκ. Ἐννέα μῆνας περιεπλήνθη ὁ ἀκαταγώνιστος οὗτος ἄνθρωπος, ἀγνοῶν ἂν θὰ ἔχῃ τὴν ἐπαύριον ὕδωρ νὰ πῖνῃ, μετὰ τῶν Καννιβάλων, οἵτινες προσέβαλον αὐτὸν τὴν νύκτα καὶ ἔρριπτον τὰ βέλη των κατὰ τῆς ἀγέλης του. Οὕτω πως περιεφέρθη 450 λεύγας· ἔφθασε δὲ εἰς τὸ ἀκρωτήριον Ὑόρκ, ἀφ' οὗ πρῶτος ἐξερεύνησεν ὅλον τὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς προσβόρου Αὐστραλίας καὶ ἔκτισε τὴν καλύβην του. Διακόσιοι βόες καὶ τριάκοντα μόνον ἵπποι κατῳρθωσαν νὰ φθάσωσι μετ' αὐτοῦ πρὸς τὸ παρὸν δὲ ἔχει ἑπτακόσια τῶν ζώων τούτων καὶ ἐλπίζει ὅτι θὰ εὐδοκιμήσῃ ἡ ἀποικία του, καθόσον μάλιστα σήμερον ἔχει προστάτας καὶ τοὺς στρατιώτας. Οὕτε μὴν παρέρχεται χωρὶς νὰ προσβληθῇ ἀπὸ τὰ βέλη των ἀγρίων καὶ νὰ φονευῶσιν ἐκ τῶν ζώων αὐτοῦ· ἀλλὰ ἀνθίσταται γενναίως φονεύων ὡς σκύλους τοὺς τχαιπῶρους μαύρους. Μᾶς ἔδειξε δὲ τὴν ἀγαπητὴν αὐτοῦ *καρὰβίνα*, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐχάραξε τριάκοντα *ὀκτώ* γραμμάς, εἰπὼν συγχρόνως ὅτι ἐκ τῶν δύο ὀπλων τὰ ὁποῖα ἔχει εἰς τὴν καλύβην του, τὸ μὲν ἔχει δώδεκα, τὸ δὲ δεκαπέντε τοιαῦτα σημεία, ἐμφαίνοντα τὸν ἀριθμὸν τῶν φονευθέν-

ΤΟΜΟΣ Γ'—1877.

των. Ἡμέραν δὲ καὶ νύκτα φυλάττει ἄγρυπνος. Ἰδοὺ ὁ σιδηροῦς, ἀκατάβλητος καὶ ἀκάθεκτος, ὁ πεφυκατωμένος εἰκοσιτετραετής νέος ὁ γευθείς τὴν μεσημβρίαν ἐπὶ τοῦ πλοίου μας. Τὸ βλέμμα του σὲ τρομάζει· ἡ διήγησις τῶν πράξεών του ἀνορθοῖ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς σου, καὶ ὅμως ἡ ὁμιλία του ἔχει τι ἑκτακτον, γοητευτικόν. Οἱ στρατιῶται τῆς θέσεως ἐκείνης σῶζουσι τοὺς ναυαγούς ἀλλὰ δὲν φονεύουσι τοὺς Καννιβάλους παρὰ ὅταν προσβάλλωσιν αὐτούς. Ὁ ἄνθρωπος ὅμως αὐτὸς φαίνεται ἤλθε νὰ καθάρσῃ τὴν χερσονήσον ἀπὸ τοὺς μαύρους· διὸ καὶ τοὺς φονεύει. «Καταπίπτουσιν ὡς λαγωαί· εἶναι ἡδονικώτατος ἄγων», μᾶς εἶπε. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι νόμιμος υπεράσπισις, διότι ὅταν τις εἰκοσιτεσσάρων ἔτων ἐφόνευσεν ἐξήκοντα πέντε ἀνθρώπους, εἶναι χείρων καὶ τῶν Καννιβάλων. Ἐπείσθημεν μόνον μας ὅτι ὅταν τις θέλῃ ἐπιτυχάνει συνεχῶς ν' ἀποφεύγῃ τὴν πάλιν· κατ' ἐμὲ δὲ ἡ ἀπκνθρωπία δὲν εἶναι ἀνδρία· ὅθεν νομίζω ὅτι ὁ ἄνθρωπος αὐτός, ὁ ἀρπάζων ἀπὸ τοὺς μαύρους ὄχι μόνον τὴν γῆν ἀλλὰ καὶ τὴν ζωὴν αὐτῶν δι' ἀπλήν εὐχαρίστησιν, μολύνει τὴν Αὐστραλίαν. Παραμυθοῦμαι ὅμως βεβαιῶν ὅτι μόνος αὐτὸς ὑπάρχει ἐκεῖ ἐναντίον τῶν ὑπὲρ τῶν ἰθαγενῶν ἐταιριῶν, αἵτινες δίδουσι τριακοσίας χιλιάδας φράγκων εἰς Μέλβουρν καὶ πεντακοσίας ἄλλας εἰς Σίδνεϋ, καὶ αἱ ὁποῖαι, μετὰ τῶν φιλανθρώπων ἄλλων ἀποίκων, διδάσκουσι διὰ τοῦ Εὐαγγελίου καὶ προσπαθοῦσι νὰ βελτιώσωσι τοὺς μαύρους.

Τὴν μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν μετὰ μεσημβρίαν, μετὰ διατριβὴν ὀκτάωρον, ἀνεσύραμεν τὴν ἄγκυραν, καὶ ὁ μαῦρος καπνὸς τοῦ ἀτμοπλοίου, ἐκτεινόμενος μακρὰν εἰς τὰ ἀνεξερεύνητα ἐκεῖνα μέρη, ἀπεδίωκεν ἑκατοντάδας πυρογῶν αἵτινες ἐπανήρχοντο κατόπιν ἡμῶν εὐθύς μετὰ τὴν διάβασίν μας. Εἰσήλθομεν δ' ἐπὶ τέλους εἰς τὴν τελευταίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν δυσκολωτέραν διόδον τῶν κοραλίων, λέγω τὸν ἰσθμὸν τοῦ Τόρρες. Εἶναι τριάκοντα μίλια πλατὺς, ἐννεακόσιοι δὲ σκόπελοι καὶ ἐπέκεινα ἐκ τῶν πλέον ἐπιβόλων εἶναι διεσκορπισμένοι ἐντὸς αὐτοῦ. Τοσοῦτοι δὲ πολυάριθμοι οἱ σκόπελοι καὶ τοιοῦτοι οἱ ἄλλοι κίνδυνοι, ὥστε ἐάν ὁ οὐρανὸς τὴν ἡμέραν ἐκείνην δὲν ἦτο καθαρὸς βεβαίως ὅλ' ἐγείναντο ἡμᾶς μεθ' ἡδονῆς οἱ Καννιβάλαι.

Ἐνῶ εἴμεθα πλησίον τῶν βράχων «Τρίτη» εἶδομεν τὰ ναυάγια πλοίου τρικατάρτου. Πορρωτέρω πλησίον τῆς «Τετάρτης» ἀπηντήσαμεν δύο ἱστούς ὑπεράνω τῆς θαλάσσης. Ἐν τῶν δύο τούτων πλοίων παρεσύρθη ὑπὸ ταχυτάτου βεύματος ἐν ὥρᾳ γαλήνης καὶ δεκαοκτὼ ἄνθρωποι ἐξ εἰκοσιεννέα ἐφονεύθησαν καὶ ἐγένοντο βορὰ τῶν ἀγρίων. Εἰς ταῦτα ἐπίσης τὰ μέρη, μὲ εἶπεν ὁ Φωβέλ, δύο ἄλλα πλοῖα ἐρρίφθησαν ἐπὶ τῆς ἄμμου, ἐπὶ ὁκτὼ δὲ ἡμέρας ἡ θάλασσα ἀποσυρθεῖσα ἀφ᾽ ἑνὸς ἀφ᾽ ἑνὸς αὐτὰ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς. Μετὰ ταῦτα ὅμως τὰ κύματα ἐπιστρέψαντα τὰ παρέρσαν· ἡμεῖς δὲ σπεύδοντες διὰ τοῦτο, ἐφθάσαμεν διὰ μέσου μυρίων δυσκολιῶν εἰς τὴν τελευταίαν νῆσον τὴν καλουμένην Booby Island.

Εἶναι δὲ ἡ νῆσος αὕτη βράχος ὑψηλὸς δέκα μέτρων, εἰς τὸν ὁποῖον συνέρχονται μυριάδες θαλασσίων πτηνῶν, καὶ ὅτε ἐπλησιάζαμεν αὐτὰ περυγίσαντα ἐφάνησαν ὡς νέφος περιφερόμενον ὑπεράνω αὐτοῦ. Ἡ κορυφή του εἶναι κατὰλευκος ὡς κύκνος τῆς Εὐρώπης, ἐνῶ τὰ εἰς τὴν βάσιν του σπήλαια εἶναι κατὰμαυρα ὡς κύκνοι τῆς Αὐστραλίας. Καὶ κατὰ τὰς παρελθούσας ἀπεράντους γενεὰς τὰ πτηνὰ ταῦτα ἀφῆκαν ἐκεῖ ὡς πυκνότητα σπέρμα τὰ προαιώνια ἔχνη τῆς ὑπάρξεώς των.

Ἐκεῖ ὑπάρχει καὶ ταχυδρομικὸν κιβώτιον ὅπως καὶ εἰς τὸ στενὸν τοῦ Μαγελάν, ἐν ᾧ τὰ διαβαίνοντα πλοῖα ἀποθέτουσι τοὺς φκελλοὺς αὐτῶν καὶ λαμβάνουσι τοὺς διευθυνομένους εἰς τὸ ἡμισφαίριον εἰς τὸ ὁποῖον ἀπέρχονται. Τοῦτο εἶναι τὸ ταχυδρομεῖον τὸ προστατευόμενον ὑπὸ τῆς δημοσίας πίστεως μεταξὺ τοῦ Εἰρηνικοῦ καὶ τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ. Βλέπομεν τὸ σπήλαιον, ἐν ᾧ τὸ κιβώτιον, τὸ ὁποῖον περιέχει καὶ ζωοτροφίας καὶ ἐνδύματα καὶ σκεύη διὰ τοὺς ναυαγούς. Οὐδεμία ζῶσα ψυχὴ φαίνεται ἐπὶ τοῦ βράχου τούτου· πολλὰ δὲ πλοῖα ἀφῆκαν ἐκεῖ πρὶν ἀπολεσθῶσιν εἰδήσεις αὐτῶν μεταξὺ τῆς μυρμηκίας ἐκείνης τῶν σκοπέλων.

Ἡ ἐρυθρὰ σφαῖρα τοῦ ἡλίου γίνεται ἄφηντος, καὶ τὰ τελευταῖα πυρὰ τῶν Καννιβάλων φωτίζουν τὰς τελευταίας σκιὰς τῆς Αὐστραλικῆς ἡπείρου. Πρῶτον τότε μετὰ τρεῖς μῆνας καὶ ἡμισυ εἶδομεν τὰ μεσημβρινὰ περάλια τῆς γῆς ταύτης διὰ τοῦ ἡλεκτρικοῦ φωτὸς εὐτελοῦς φάρου, καὶ τοῦ φωταερίου πόλεως εὐρωπαϊκῆς. Ἀφ' οὗ εἶδομεν τὴν Αὐστραλίαν εἰς τὰς πόλεις καὶ τοὺς ἀγρούς, εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ τὴν ἐμπορίαν, εἰς τὰς αἰθούσας καὶ τοὺς Καννιβάλους τῆς, ἐγκαταλείπομεν αὐτὴν εἰς μέρος βόρειον, ὅπου ἡ φυλὴ τῶν ἀνθρωποφάγων ἀνάπτει ἀπαίσια πυρὰ πρὶν ἀποθάνῃ! Εἶναι κόσμος ἀντιθέσεων ἀνατρέπων τὰς ἰδέας τῶν ἀρχαίων λαῶν· ἐν τῇ μόνον δὲν μεταβάλλεται, ὁ ἀγγλικὸς, λέγω, κολοσσὸς μεθ' ὅλου τοῦ πλούτου καὶ τῆς ἰσχύος του.

Ναὶ μὲν ἡ Ἀγγλίς ἀπόλεσε τὴν Ἀμερικὴν, ἀλλ' ἐλθοῦσα ἐνταῦθα ἐδημιούργησε τὴν Αὐστραλίαν. Ἐνταῦθα ἀπηντήσε πανταχοῦ τὸ ὄνομα τοῦ Κόλλενς, ὅστις εἶχε μὲν παρευρεθῇ εἰς τὴν μάχην τοῦ Bunkers'-Hill, ἥτις ὑπῆρξε τὸ σημεῖον τῆς ἐξοντώσεως τῆς ἀγγλικῆς δυνάμεως εἰς τὸν νέον κόσμον, εἰς ὃν ὅμως ἐδόθη ἡ τιμὴ, ὅτε ὁ διοικητὴς Φίλιππος ἀπέβη εἰς τὸν λιμένα Jackson, νὰ ἀνακηρύξῃ διὰ τῶν καθιερωμένων λογίων τὴν ἐξουσίαν τῆς Μεγάλης Βρετανίας ἐπὶ τῆς ἀπεράντου ταύτης ἡπείρου. Δὲν πρόκειται τοῦτο μέγα παράδειγμα; Ἐν μὲν Ἀμερικῇ θεμελιωταὶ ὑπῆρξαν Καθαροὶ (puritains) φεύγοντες τὴν μητρόπολιν διὰ λόγους πολιτικῆς καὶ θρησκευτικῆς τιμιότητος, ἐμπνευσμένοι ὑπὸ τῆς βίβλου ἵνα συγκροτήσωσιν ἀποικίαν· ἐνταῦθα δὲ, ἐν Αὐστραλίᾳ, ὑπῆρξαν κατάδικοι ἐξορισθέντες ἕνεκα τῶν ἐγκλημάτων αὐτῶν. Ἀλλὰ ἡ κηλὶς τοῦ ἐγκλήματος διαρκέσασα ὀλίγον ἀπετρίβη, ἐνῶ ἐκεῖ ἡ νόμιμος κηλὶς τῆς δουλείας, κηλὶς τρομερὰ, διήρκεσεν εἰς αἰῶνα. Τὸ πάλι ἐν Ἀμερικῇ, ἡ πολιτικὴ ἀντιπολιτευσις ἐτιμωρεῖτο ὡς ἐγκλημα καθοσιώσεως ὑπὸ δεσποτικῆς ἀντιβασίλειας, διὸ καὶ ἀπόλεσεν ἡ Ἀγγλίς τὰς ὁραίας ἐκείνας κτήσεις· ἐν Αὐστραλίᾳ ὅμως ἡ βασιλίσσα Βικτωρία, προτρέψασα τὰς ἀποικίας νὰ συνενωθῶσιν, ἀφείσα αὐτὰς ἐλευθέρους καὶ αὐτονόμους, προσφκειώθη αὐτὰς τόσῳ μᾶλλον ὅσον γενναίωτερον συνέδραμεν εἰς τὴν ἀνάπτυσίν των.

Καθὸ Γάλλος, ἀναπολῶν τὴν ἱστορίαν τοῦ πολέμου τῆς ἀνεξαρτησίας, ὑπέθετον ὅτι θὰ εὕρω ταχέως εἰς Μέλβουρν συμπτώματα τείνοντα εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν νέας Ἀμερικῆς· ἀλλ' ἀντὶ τούτου ἀναχωρῶ πεπορθῶς ὅτι ἡ Αὐστραλίς, εἰς ἣν ἡ μητρόπολις, πλὴν εὐεργεσιῶν, οὐδὲν βᾶρος ἐπιβάλλει, συντρέχουσα ὡς πηγὴ τῆς ἀνεξάντητος εἰς τὴν τερασίαν ἀνάπτυσιν τῆς εὐημερίας ταύτης, θέλει μείνει ἀγγλικὴ ὡς ἐνῆλιξ θυγάτηρ τῆς μητρὸς πατρίδος, καυχωμένη ὅτι ἔχει ἴδια ἥθη, ἰδίους θεσμούς, ἰδίαν εὐθύνην πρὸς ἑθνομήκοντα ἑπτὰ ἔτων ἐσθήθην ἡ πρώτη σκηνή· εἰ δὲ καὶ πρὸς τὸν βίον ἐνὸς ἔθνους παιδικὴ θεωρεῖται ἡ ἡλικία αὕτη, ὅμως ἐν καὶ ἡμισυ ἐκατομύριον Ἀγγλοσαξόνων ζῶσιν ἤδη ἐν Αὐστραλίᾳ μετερχόμενοι ἐτησίως ἐμπορίαν χιλίων καὶ ἡμίσεος ἑκατομμυρίων, ὄντες κύριοι 36,000,000 κτηνῶν ἅτινα δύνανται νὰ πολλαπλασιασθῶσιν εἰς τοὺς ἀπεράντους ἀγρούς, ἐξαγαγόντες ἤδη πέντε χιλιάδων ἑκατομμυρίων χρυσὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἐκείνης εἰς τοὺς κόλπους τῆς ὁπίας περιέχονται κατὰ τὰς γενομένας δοκιμὰς ἐτι ἐξακόσια ἐξήκοντα τέσσαρα.

Μόλις δὲ γεννηθεῖσα ἡ Αὐστραλίς ἀναφαίνεται μεγάλη καὶ ἰσχυρὰ ὑπὸ τὸν ἥλιον, ἔχουσα ὁλόκληρον σύστημα θεσμῶν, ἐπιστημῶν, μηχανῶν καὶ ἄλλων ἠθικῶν καὶ εἰδικῶν πλεονεκτη-

μάτων τὰ ὁποῖα ἐφαρμόζει ἄνευ δυσκολιῶν, ἐνῶ πολλοὶ λαοὶ τοῦ ἀρκτικού ἡμισφαρίου φαίνονται φθάσαντες, περὶ τὸ τέλος τῆς μακρᾶς αὐτῶν πορείας, εἰς τὴν ἀφετηρίαν ἀφ' ἧς αὕτη ὁρμήθη. Τὴν τεραστίαν δὲ ταύτην ἀνάπτυσιν τῶν μεταλλείων, τῶν ἀγελῶν, τῶν πόλεων, τῶν σιδηροδρόμων αὐτῆς ἐν τῇ μόνον θὰ παρεκώλυεν, ἐνδεχομένη διαφωνία μετὰ τῆς μητροπόλεως.

Ἀλλὰ δὲν βλέπω εἰμὴ ἓνα μόνον λόγον δι' ὃν ἡ ἀπεικταία αὕτη περίσσεια δύναται νὰ ἐπέλθῃ, δὲν ἐννοῶ δὲ πολιτικὰς διαφωνίας, ἀλλὰ πόλεμον εὐρωπαϊκόν. Τὴν ἡμέραν ἐκείνην καθ' ἣν ἡ μητρόπολις δὲν θὰ δυνήθῃ νὰ προστατεύσῃ τὰς ἀποικίας τῆς, ἡ Αὐστραλίς, ὅπως ἐμποδίσῃ τοὺς ἐχθρικοὺς στόλους μὴ ἐλθόντες κατὰστρέψωσι τὰς ἀκμαζούσας πόλεις, ἀρπάξωσι τοὺς θησαυροὺς καὶ ἐξολοθρεύσωσι τοὺς κατοίκους τῆς, θέλει ἀνακηρυχθῇ ἀνεξάρτητος καὶ ἀναπετάσει οὐδετέρων σημαίαν. Διότι πρὸ παντὸς ἄλλου ὀφείλει νὰ τηρήσῃ τὴν πολυτίμον κληρονομίαν τῆς ἐλευθερίας, ἥτις ζωογονεῖ αὐτὴν καὶ ἀναδεικνύει εὐδαίμονα ὑπὲρ τὰς χώρας τοῦ ἀρχαίου κόσμου.

Ἡ πεποιθήσις αὕτη ἐνισχύετο ἀδιακόπως ἐν ἐμοὶ κατὰ πάσαν νέαν ἐπίσκεψιν· διὸ καὶ μοι εἶναι ἀδύνατον νὰ λησμονήσω ποτὲ τὴν εὐδαίμονίαν καὶ τὰ θάλαττρα τῆς Αὐστραλίας.

7 Νοεμβρίου 1866.—Ἀπὸ ὁκτὼ ἡμερῶν πλέομεν μεταξὺ τῶν Εἰρηνικῶν κυμάτων τῆς θαλάσσης Ἀραφούρας· παρηλθὼν καὶ κοράλια καὶ σκόπελοι, καὶ τὸ μέγα κύμα τῆς μεσημβρίας κυλῖει μαλακῶς ἡμᾶς εἰς ὥραιαν θάλασσαν· οἱ δὲ μικροὶ φίλοι μας, ἥτοι οἱ πετώντες ἰχθύες, ἐρχόμενοι σωρηδὼν ἀναπηδῶσι καὶ πίπτουσι. Σωροὶ δὲ ἕτεροι λευκῶν πτηνῶν δὲν τρομάζουσι κατὰ τὴν διάβασίν μας ἀλλὰ μένουσι κυμαίνοντες, γινόμενοι ἄφαντοι καὶ ἀναφαινόμενοι ἀλληλοδιαδόχως ἐπὶ τῶν κυμάτων ἐφ' ὧν ἀναπαύονται. Μετὰ ταῦτα διασχίζομεν διὰ τῆς πρῶτης μακροῦς σωροῦ ὧν ἰχθύων, εἶδος ἐλαιώδους καὶ κιτρίνου γλοίου μετριάζοντος τὴν κίνησιν τοῦ κύματος καθ' ὅλην τὴν ἑκτασιν αὐτοῦ. Πορρωτέρω τὰ ἀντίθετα κύματα συγκρούμενα ἀφρίζουσιν ὡς νὰ ἐταράττοντο ἐπὶ πέτραις ὑψέλους. Ἐπειδὴ ὁ Φωβέλ, ταξιδεύσας εἰκοσιπέντε ἔτη, γινώσκει κάλλιστα ταῦτα πάντα καὶ τὰ διηγείται μετὰ πολλῆς χάριτος, ἡ ὥρα παρήρχετο ταχέως.

Εἶδομεν ἐκ τοῦ πλησίον τὴν ὄρεινὴν καὶ πρασίνην φύσιν τοῦ Τιμόρ, ὅπου οἱ Ὀλλανδοὶ καὶ οἱ Πορτογάλλοι παλαίουσιν ἔτι πρὸς τοὺς ἀγρίους· εἶδομεν πρὸς τούτους καὶ τὰ νησίδια τοῦ Ῥόττι, τοῦ Σάνδα, περιώνυμα διὰ τοὺς ἵππους αὐτῶν, ἵσους τῇ μέγεθος πρὸς τοὺς κύνας τῆς Νέας Γῆς, τὰ μικρὰ δάση τῆς Συμβάουας καὶ ἐπὶ τέλους τὸν ὥραιον βράχον τῆς Βάλης, ὅψος

ἔχοντα πλέον τῶν 12,000 ποδῶν, ἀποτομώτερον καὶ τοῦ τῆς Τενερίφης καὶ μεγαλοπερπῶς δεσπόζοντα διὰ τῆς ἡφιστείου αὐτοῦ κορυφῆς τὴν στενὴν δίοδον τοῦ Λομβόκου. Διὰ ταύτης δὲ εἰσῆλθομεν εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Ἰάβας περιπλεύσαντες τὴν μακρὰν σειρὰν τῶν νήσων, ἥτις συνδέει πρὸς τὴν Ἀσίαν τὴν Αὐστραλικὴν ἡπειρον.

Ἐν τούτῳ δὲ καύσων συνεκεντρώθη καθ' ὑπερβολὴν ὑπὸ τὴν σιδηρὰν κατοικίαν μας· ἡ θερμοκρασία μετεβλήθη ἐπὶ τοῦ καταστρώματος καὶ ὑπὸ τὴν σκιὰν ἀπὸ 38 μέχρι 40 βαθμῶν καὶ διαμένει σχεδὸν ἡ αὕτη ἐν ὥρᾳ νυκτός. Εἰς δὲ τὰ δωμάτιά μας ἡ μηχανὴ προσθέτει καὶ δωδεκάδα τοῦλάχιστον ἄλλων βαθμῶν διὸ κοιμῶμαι εἰς τὸ κατὰστρωμα ἀν καὶ κινδυνεύω νὰ πάθω ὀρθαλμῖαν. Περὶ τὴν 4 ὥραν τῆς πρωίας, ἐνῶ οἱ ναῦται διευθετῶσι τὰ τοῦ πλοίου, καταβρεχόμεθα εὐχαρίστως διὰ τριάνκοντα ἢ τεσσαράκοντα κάδων ὕδατος καὶ αὕτη εἶναι ἡ μόνη ὥρα καθ' ἣν ἀναπνεύομεν. Πρὸς συμπλήρωσιν δὲ τῶν θελγῆτρων τοῦ τοσούτου καύσωνος νέον τι συμβέβηκε ἐπὶ τῆς δις· κατὰ μὲν τὸ πρῶτον ἀνηγέρθη ἀφ᾽ ἑνὸς καὶ εἶδον ναύτην ὅστις τρέχων συνεποδίσθη καὶ ἐπεσεν ἐπ' ἐμοῦ φέρων δύο κάδους πλήρεις ὕδατος· μετέβαινε δὲ εἰς ἀπόσθεσιν τοῦ πυρὸς τὸ ὁποῖον ἀνεφάνη εἰς τὰ ὀπίσθεν τοῦ πλοίου. Τὸ πῦρ ἔλαμπεν ὡς ἂν ἀνεφλέγετο οἰνόπνευμα. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν συνεταράχθημεν, ἀλλὰ μετὰ ἡμίσειαν ὥραν ἐσβέσθησαν αἱ φλόγες.

10 Νοεμβρίου.—Ἀπὸ δύο ἡμερῶν περιπλέομεν ταχέως τὰ περάλια τῆς Ἰάβας. Ὁ κ. Βάν-Δέλδεν βεβαιῶι ἡμᾶς ὅτι θὰ μᾶς ὑποδεχθῶσι μετ' ἀσιατικῆς πολυτελείας οἱ ἰθαγενεῖς πρίγκηπες· θὰ ἴδωμεν τὰ χαρμόνια των καὶ τὰ κυνήγια τῶν κροκοδείλων καὶ τῶν ῥινοκέρων. Κατὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου ὁ ζέφυρος τῆς γῆς φέρει πρὸς ἡμᾶς τοὺς ἐλαφροὺς στολίσκους τῶν μαλακίων πυρογῶν, φερουσῶν τοὺς μεγάλους τῶν χρωματισμένων ἱστούς κατεσκευασμένους ἐκ πλεκτῶν σχοίνων, καὶ μαλακῶς ὡς πανίον· μαῦροι πίθηκες μὲ μακρὰς οὐρὰς πηδῶσιν εἰς τοὺς ἱστούς. Τὸ ἐσπέρας ἐχάζομεν βλέποντες τὸν ταχὺν αὐτῶν πλοῦν, ὅτε ἐπιστρέφοντες ἀπὸ τὴν ἀλιεῖαν πλήρεις ἰχθύων προσέφερον ἐκ τούτων εἰς ἡμᾶς. Οἱ αἰγιάλοι, κύπτοντες ὑπὸ τὸ βάρος δένδρων βανανέας καὶ φοινίκων, δεσπόζονται ὑπὸ ὑψηλῶν ἡφιστείων ὀρέων, τῶν ὁποίων αἱ κορυφαὶ τὴν ὥραν ἐκείνην ζωγραφοῦνται μαῦραι ὑπὸ πυριφλεγῆ σὺρανόν. Ἐπὶ τέλους ἐρρίψαμεν τὴν ἄγκυραν καὶ πληθὸς πλοιαρίων περιεκύκλωσαν πανταχόθεν ἡμᾶς, φέροντα λάχανα, κρέας καὶ ὠραιότατους καρπούς τοὺς ὁποίους πρῶτον τότε εἶδον ἐπὶ ζωῆς μου. Οἱ ἐπὶ τῶν ἱστίων αὐτῶν πίθηκες μᾶς ἐρρίπτον χορεύοντες ὀπώρας, σπράγες, μαλακίων

κραυγαζόντων και ὠρυομένων ἤριζον τίς νά παραλάβῃ ἡμᾶς ὡς ἂν ἡμεθα σκεύη. Φέρουσι δὲ πῖλους πλατυτάτους, χρυσούς ἢ πεποικιλμένους διὰ διαφόρων χρωμάτων, κοκκίνων, κιτρίνων, πρασίνων. Ζώνη δὲ γλαυκὴ δεδεμένη περὶ τὴν ὀσφὺν περισφίγγει ἰνδικὸν χιτῶνα, ἐρυθρὸν, ὡς γυναικεῖον ἐσφόριον. Χρυσὸς δὲ κεφαλόδεσμος περιβάλλει ὡς στέφανος τὸ μέλαν πρόσωπον, τὴν σιμὴν ῥίνα, τὰ ὀγκώδη χεῖλη καὶ τοὺς ἀμυγδαλωτοὺς ὀφθαλμούς των· περιφερόμενοι δὲ βιαίως ἐπὶ τῶν ἡμῶν γονυπετοῦσι συγχρόνως, ὀργίζονται, φωνασκοῦσι καὶ ἔπειτα ταπεινοῦνται. Πάντα τὰ εἶδη τῶν ἐνδυμάτων ἀναμιγνύονται κατὰ τὴν πολυπληθεῖα προκυμαίαν, τὴν ὁποῖαν σκιάζουσι τὰ ὠραῖα καὶ καταπράσινα δένδρα τῶν τροπικῶν, ἅτινα συμπλεκόμενα τέρπουσι τοὺς ὀφθαλμούς διὰ χρωμάτων ποικίλων καὶ ζωηρῶν· διὸ φαίνεται σοι ὅτι βλέπεις ἀληθῆ σκηνογραφίαν θεάτρου. Καὶ τοιαύτη ἡ Ἰνδικὴ λαμπρότης, καὶ ἡ Ἀνατολικὴ μεγαλοπρέπεια. — Εἴμεθα εἰς τὴν Βαταύαν. Ν.

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΕΝ Τῷ ΠΡΑΚΤΙΚῷ ΒΙῳ

Συνέχεια τοῦ σελ. 344.

Ἐπάρχουσιν ἐν τῷ κόσμῳ τρεῖς τάξεις ἐργατῶν, διότι τρεῖς εἶνε οἱ τρόποι, καθ' οὓς παράγεται ὁ πλοῦτος. Ἡ γεωργικὴ παραγωγή, ἡ βιομηχανικὴ καὶ ἡ ἐμπορικὴ.

Ὁ γεωργὸς θέτει κατὰ μέρος ἐκ τοῦ ποσοῦ, ὅπερ ἐθέλει, ἓνα μέδιμον σίτου, τὸν ὁποῖον προορίζει διὰ τὴν ἐπομένην σποράν. Καλλιεργεῖ τὸν ἀγρὸν, περιμένει νὰ ἀναπτύξῃ ἡ βροχὴ τὸν σπόρον, νὰ ὠριμάσῃ ὁ ἥλιος τὸν σῖτον. Αὕτη εἶνε ἡ πρώτη τοῦ ἀνθρώπου ἐργασία, ἡ ἐν τοῖς ἀγροῖς. Ὁ ἄνθρωπος καλλιεργεῖ τὴν γῆν, βοηθεῖται ὑπὸ τῶν κατοικιδίων ζώων, παράγει ἄρτον, οἶνον, κρέας, ὅσα χρειάζονται διὰ τὴν τροφήν του.

Αὕτη εἶνε ἡ γεωργικὴ παραγωγή.

Ἀλλὰ δὲν μᾶς ἀρκοῦσι τὰ εἶδη ταῦτα τῆς πρώτης ἀνάγκης, ἔχομεν ἀνάγκην καὶ ἄλλων ἀκόμη. Δὲν χρειάζομεθα ἐνδύματα διὰ νὰ ἐνδύωμεν, οἰκίας διὰ νὰ κατοικήσωμεν, ὠρολόγια διὰ νὰ βλέπωμεν τὰς ὥρας, καθίσματα διὰ νὰ καθήμεθα; Ὅλα αὐτὰ πρέπει βεβαίως νὰ γείνωσι, νὰ παραχθῶσι· πρέπει νὰ εὐρεθῇ τις, ὅστις νὰ ἐργασθῇ εἰς παραγωγὴν αὐτῶν. Τοῦτο καλεῖται βιομηχανικὴ παραγωγή.

Ἀς λάβωμεν ἐν ἀπλοῦστατον παράδειγμα.

Ἰδὲ τὸ ἐπιπλὸν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἶνε κατεσκευασμένον ἐκ ξύλου δρυός. Τί ἦτο κατ' ἀρχάς; Ἐν μέγα δένδρῳ, τὸ ὁποῖον ἠῤῥανεν εἰς τὰ δάση τοῦτο ὀνομάζεται ἡ πρώτη ὕλη. Ὅταν ἀπεφάσισεν ὁ ἄνθρωπος τὸ δένδρον ἐκεῖνο νὰ τὸ κάμῃ τράπεζαν, τί συνέβη; Ἦλθε πρῶτον ὁ ξυλοκόπος, ὅστις ἔκοψε καὶ ἐτετραγώνισε τὸ

δένδρον. Ἀφῆρσεν ἔπειτα τὸν φλοιόν. Ἐπειτα ἦλθεν ὁ ξυλουργός, ὅστις τὸ ἔκοψεν εἰς σανίδας, αἱ ὁποῖαι ὅμως δὲν ἦσαν βόκανισμένα.

Αἱ σανίδες αὗται ἔγειναν ἀντικείμενον ἐμπορίου. Τότε ἠγόρασεν αὐτὰς ὁ ἐπιπλοποιός, τὰς ἐπεξεργάσθη, τὰς συνήρμωσε καὶ ἔκαμε τὴν τράπεζαν. Αὕτη εἶνε ἡ βιομηχανικὴ παραγωγή.

Παρακαλῶ δὲ νὰ παρατηρήσητε τὸ ἐξῆς· Τὸ ὄνειρον καὶ ἡ ἐπιθυμία πάντων εἶνε ἡ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἀδελφότης. Ἄν ἡμεθα ἀγαθοί, ἐλεήμονες, ἀκούει τις νὰ λέγῃται καθ' ἡμέραν, θὰ ἀφοσιώμεθα εἰς τὸν πλησίον. Τότε ἕκαστος θὰ ἐνόμιζεν ἀδελφούς του τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους· πάντες δι' ἀμοιβαίων εὐεργεσιῶν θὰ ἐδοθηθῶμεν ἀλλήλους. Πόσον ὠραῖον θὰ ἦτο, πόσον ἰσχυρὸν θὰ ἦτο ἡ ἀνθρωπότης. Καὶ ὅμως μὴ θαυμάσητε ἂν σᾶς εἴπω, ἡ ἀδελφότης αὕτη ὑπάρχει, ἡ κοινωνία τὴν ἐφαρμόζει.

Καὶ ἰδοὺ εὐθὺς ἡ ἀποδείξις. Ὅταν ἔχῃς ἀνάγκην ἐνὸς παραθύρου εἰς τὴν οἰκίαν σου, ἢ ἐνὸς ζεύγους ὑποδημάτων, ἢ ἐνὸς ἐνδύματος, ἢ ἐνὸς καθίσματος, τί κάμνεις; Κάμνεις ἀκριβῶς ὡς νὰ ὠμίλεις πρὸς τοὺς ἄλλους κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον· «Ἐγώ, θὰ εἴπῃς πρὸς τὸν γείτονά σου, δὲν ἐμπορῶ νὰ κτίσω μίαν οἰκίαν, δὲν εἶμαι κτίστης· δὲν ἐμπορῶ νὰ κατασκευάσω κλεῖθρα, δὲν εἶμαι κλειθροποιός· δὲν ἐμπορῶ νὰ θέσω τὰ ὑαλῖα τῶν παραθύρων μου, δὲν εἶμαι ὑαλοποιός. Σᾶς προτείνω λοιπὸν τὸ ἐξῆς· Εἶμαι ὑποδηματοποιός, σεῖς δὲ ἔχετε ἀνάγκην ὑποδημάτων· ἔλθετε νὰ σᾶς κατασκευάσω καὶ ἀντ' αὐτῶν μοὶ δίδετε τὴν ἰδικήν σας ἐργασίαν εἰς ἀντάλλαγμα.»

Ὅταν διέρχωμαι πρὸ τινος ὑποδηματοποιείου καὶ βλέπω ἐκτεθειμένα τόσα ὑποδήματα, κάμνω τὴν ἐξῆς περήγορον ἀληθῶς σκέψιν· «Διὰ πόσους ἀνθρώπους δὲν εἰργάσθη ὁ ἄνθρωπος αὐτός! Ἡ πτωχὴ γραῖα, ἥτις ἀσχολεῖται εἰς τὰ οἰκιακά της, θὰ ἔχῃ χάρις εἰς αὐτὸν γαλλόσσαις διὰ νὰ μὴ κρομολογῇ, τὸ μικρὸν παιδίον θὰ ἔχῃ τὰ ὑποδηματάκιά του καὶ δὲν θὰ ὑγραίνονται οἱ μικροὶ του πόδες. Καὶ ἐνῶ αὐτὸς ἐτοιμάζει εἰς τὸ κάτω πάτωμα τόσα ὑποδήματα, εἰς τὸ ἐπάνω τῷ ῥάπτει ἄλλος τὸ φόρεμά του. Ὁ ῥάπτης ῥάπτει τὸν ὑποδηματοποιὸν καὶ ὁ ὑποδηματοποιὸς ὑποδένει τὸν ῥάπτην.»

Δὲν εἶνε λοιπὸν τόσον μαῦρος ὁ κόσμος· ἡ ἀδελφότης ἀληθῶς διέπει τὴν κοινωνίαν.

Ἡ βιομηχανικὴ παραγωγή ἐνεργεῖται κατὰ δύο τρόπους.

Ἐχομεν πρῶτον μὲν τὴν παραγωγὴν τὴν ἐνεργουμένην διὰ τῆς ἐργασίας τῶν χειρῶν τῇ βοήθειᾳ ἐνὸς ἐργαλείου· συνήθως ἡ ἐργασία αὕτη γίνεται εἰς τὰ ἐργαστήρια· ἔπειτα δὲ τὴν παραγωγὴν τὴν διὰ μηχανῶν ἐνεργουμένην· αὕτη γίνεται εἰς τὰ μεγάλα ἐργοστάσια.

Βεβαίως πολλοὶ ἐκ τῶν ἀκουόντων ταῦτα ἡ-

ξεύρουσιν ὅλα αὐτὰ τὰ πράγματα πολὺ κάλλιον ἐμοῦ· ἅς μοι ἐπιτρέψωσιν ὅμως νὰ τοῖς ὑποβάλω ὀλίγας ἀκόμη παρατηρήσεις. Παρατηρήσατε πῶς κατασκευάζεται ἐν βιομηχανικῶν ἀντικείμενον οἰονδήποτε. Ἐσκέφθητέ ποτε τί πρᾶγμα τάχα νὰ ᾔνε ὁ καταμερισμὸς τῆς ἐργασίας;

Ἀς λάβωμεν ὡς παράδειγμα ἐν ζεύγος ὑποδημάτων. Συνήθως, πολλοὶ ἐργάται ἐργάζονται διὰ νὰ φέρωσιν ἐντελῶς εἰς πέρας ἐν ζεύγος ὑποδημάτων. Ἄλλος ἐργάζεται εἰς τὸ δέρμα, ἄλλος εἰς τὴν σόλαν. Τὸ αὐτὸ γίνεται καὶ ὅταν πρόκηται νὰ κατασκευασθῇ ἐν ὠρολόγιον, ἐν δακτυλίδιον ἢ ἄλλο ὀτιδήποτε. Οἱ εἰδήμονες τῆς χρυσοχοικῆς λ.χ. ἡξεύρουσι πολὺ καλὰ ὅτι τὰ δακτυλίδια κατὰ πρῶτον χύνονται, ἔπειτα λειαινόνται, ἔπειτα προστίθενται τὰ κοσμήματα, τὰ πετράδια κλ. Ὁ καταμερισμὸς δὲ οὗτος τῆς ἐργασίας, τὸ νὰ διέρχεται τὸ κατασκευαζόμενον πρᾶγμα ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα, δὲν εἶνε ἄλλο παρὰ εἰς συνεταϊσμὸς, οὕτως εἰπεῖν, προσπαθειῶν, συνεταϊσμὸς, ὅστις ἔχει ἄριστα ἀποτελέσματα. Εἶνε ὡς νὰ ἔλεγον μεταξὺ τῶν οἱ ἐργάται· «Θᾶς μᾶς ᾔνε πολὺ δύσκολον νὰ μάθωμεν εἰς τὴν ἐντέλειαν ὅλας τὰς λεπτομερείας τῆς τέχνης, χρειάζεται διὰ τοῦτο πολλὸς καιρὸς καὶ πολλὰ καὶ ποικίλα ἐργαλεῖα. Ἀς μοιράσωμεν μεταξὺ μᾶς τὴν ἐργασίαν· ὁ εἰς ἅς κάμῃ τὸ ἐν, ὁ ἄλλος τὸ ἄλλο.»

Ἄλλο παράδειγμα. Βλέπεις μίαν ὠραίαν βιβλιοθήκην· συλλογίσου ἀπὸ πόσων χειρῶν διήλθεν ἕκαστον ἐκ τῶν βιβλίων, τὰ ὁποῖα τὴν ἀπαρτίζουν. Ὁ χαρτοποιὸς δίδει χάρτην λευκὴν εἰς τὸν τυπογράφον, ὁ βιβλιοδέτης κάμνει τετράδια τὰ τυπωμένα φύλλα, ἄλλος ἔπειτα τὰ δένει, ἄλλος τὰ χρυσώνει.

Εἰς ὅλα τὰ ἔργα εἴτε γεωργικὰ εἴτε βιομηχανικὰ, ἡ ἐργασία γίνεται ὡς ἂν νὰ ἦσαν ἐκ τῶν προτέρων συνεννοημένοι οἱ διάφοροι ἐργάται. Ὅλοι δὲ, ἐννοεῖται, πληρόνονται διὰ τὸν κόπον των.

Ἐρχομαι εἰς τὰς μηχανάς. Ἐπάρχει καὶ τῶρα ἀκόμη μία πρόληψις ὡς πρὸς τὰς μηχανάς. Αἱ μηχαναὶ ἀφαιροῦσι τὴν ἐργασίαν, λέγουσιν τινές. Κατ' ἀρχὰς βεβαίως πᾶσα μετατροπὴ γινομένη εἰς τὴν βιομηχανίαν ἔχει καὶ στιγμὰς δυσκόλους, καθ' ἃς ὅλοι δὲν δύνανται νὰ ᾔνε εὐχαριστημένοι, ἀλλ' ἔπειτα τί γίνεται; Λάβετε π.χ. τὰς κλωστικὰς ἀτμομηχανὰς τοῦ βάμβακος. Ὅταν ὁ ἄγγλος βιομήχανος Ριχάρδος Ἀρκραϊτ ἐφεύρεν αὐτὰς, ὅλοι ἔλεγον· Οἱ ἐργάται δὲν θὰ ἔχουν πλέον ἐργασίαν. Καὶ ὅμως μετ' ὀλίγον ὑπελογίσθη μαθηματικῶς ὅτι ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς γῆς, ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδία, ἐργαζόμενοι χωρὶς νὰ φάγωσι καὶ χωρὶς νὰ πῖωσιν ἐπὶ ἐν δόλοκληρον ἔτος, δὲν θὰ ἠδύναντο διὰ τῆς χειρὸς νὰ κλώσωσι τὸν βάμβακα, τὸν ὁποῖον κλώθουσιν εἰς ἐν ἔτος αἱ ἀτμομηχαναὶ τῆς Ἀγγ-

γλίας. Παρατηρεῖτε λοιπὸν ὅτι εἶνε ψευδὴς ἡ ἰδέα ὅτι δὴθεν ἀφαιροῦσι τὴν ἐργασίαν αἱ μηχαναί.

Ὅλοι ἔλεγον ὅτι οἱ σιδηρόδρομοι θὰ βλάψουν τὰ ἄλλα εἶδη τῆς μεταφορᾶς· καὶ ὅμως, ἀκούσατε. Δι' ἐνὸς μόνου σταθμοῦ τῶν Παρισίων, τοῦ βορείου σταθμοῦ, εἰσέρχονται καὶ ἐξέρχονται τόσοι ταξιδιώται, ὅσοι δὲν εἰσέρχοντο καὶ δὲν ἐξέρχοντο πρὸ πεντήκοντα ἐτῶν δι' ὅλων τῶν ὁδῶν, αἵτινες ἀγούσιν ἀπὸ τῶν Παρισίων εἰς τὰ ἔξω μέρη. Αἱ μηχαναὶ λοιπὸν δὲν ἐλαττώνουσι τὴν ἐργασίαν, τὴν πολλαπλασιάζουσι μάλιστα διότι ἐπεκτείνουν τὴν καταναλώσιν.

Ἐπειτα, προσθέτομεν ἀκόμη ὅτι προκειμένου λόγου περὶ μηχανῶν πρέπει ν' ἀποβλέπη τις καὶ εἰς ἄλλο τι εὐγενέστερον καὶ ὑψηλότερον. Ἡ ἀνθρωπίνη ἐργασία εἶνε μᾶλλον ἐπιμολχὸς ὅταν λείπουσιν αἱ μηχαναί. Πόσοι κόποι καὶ ὅταν χρειάζονται διὰ νὰ ἀναπληρωθῇ ἡ μόχθος δὲν χρειάζονται διὰ νὰ ἀναπληρωθῇ ἡ δύναμις μιᾶς μηχανῆς; Ἀλλὰ τί εἶνε ἡ μηχανή; Ὅλα σᾶς τὸ εἴπω ἀμέσως.

Ἐπῆρχε καὶ ὑπάρχει ἀκόμη μία τις πρόληψις καὶ κατὰ τῶν ἐπιστημόνων. Πολλοὶ εἶχον καὶ ἔχουσι τὴν ἰδέαν ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ εἰς τίποτε πρακτικὸν δὲν χρησιμεύουσι. Καὶ ὅμως αὐτοὶ ἐφεύρον τὰς μηχανάς. Εἶπον καθ' ἑαυτούς· Χρειάζεται πολὺς κόπος διὰ νὰ γείνη ἡ δεῖνα ἢ ἡ δεῖνα ἐργασία· ὅταν πρόκειται νὰ σηκωθῇ αὐτὸ τὸ σφυρίον καὶ νὰ καταπέσῃ ἐπάνω εἰς αὐτὸν τὸν ἄκμωνα διὰ νὰ σφυρηλατηθῶν τὰ μεγάλα κομμάτια τοῦ σιδήρου, θὰ ἐξαντληθῇ ἡ δύναμις καὶ τοῦ δυνατωτέρου ἀνθρώπου! Δὲν ἠδυνάμην τάχα ἐγὼ ὁ φυσικός, ἐγὼ ὁ γεωμέτρης νὰ ἐλαφρύνω αὐτοὺς τοὺς ἐργάτας; Ἀντὶ νὰ ἀπαιτῶ παρ' αὐτῶν νὰ καταναλίσκουν ἀδίκως τὰς δυνάμεις των, ἅς ἐφεύρα μίαν μηχανήν. Τοῦτο ἔγινε.

Ὅταν σήμερον εἰσέρχεται τις εἰς ἐν ἐργοστάσιον παρατῇ μετὰ θαυμασμοῦ τὴν παράταξιν, οὕτως εἰπεῖν, τῶσούτων δυνάμεων. Καὶ ὅμως τοὺς ὄγκους ἐκείνους, τὰς γιγαντιαίας ἐκείνας σφύρας δὲν τὰς κινεῖ ἡ χεὶρ τοῦ ἀνθρώπου. Ἰνα τεθῶσιν εἰς ἐνέργειαν ὅλα αὗται αἱ δυνάμεις ἀρκεῖ νὰ θέσῃ ὁ ἐργάτης τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ σιδήρου μοχλοῦ καὶ ἡ μηχανὴ ἐργάζεται μόνη. Τὸν ἀπαλλάττει τοῦ κόπου, αὕτη ἔχει μόνη τῆς καὶ χεῖρας καὶ ὀφθαλμοῦ καὶ δυνάμιν καὶ ἐπιτηδειότητα.

Πλησίον εἰς τὸν ἐργάτην ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος κάμνει τὴν μηχανήν νὰ ἐνεργῇ παρέχων εἰς αὐτὴν ὀλίγους ἄνθρακας, ὀλίγον ὑλικόν, φαντάζομαι τὸν σοφόν, ὅστις ἵνα ἐφεύρῃ αὐτὴν τὸν ἐμόχθησε, τόσας νύκτας ἠγρύπνησε! Ὁ σοφὸς εἶνε λοιπὸν ὁ ἀδελφὸς τοῦ ἐργάτου. Ἡ μηχανὴ αὕτη ἐκπροσωπεῖ τὸ πνεῦμά του καὶ τὴν διάνοιάν του. Δύο λοιπὸν ἐργάζονται, ἐκεῖ-

νος, ὁ ὁποῖος ἐφευρε τὴν μηχανὴν καὶ ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος τὴν κινεῖ.

Ἐπειὶ τὸ πᾶν.

Σ.

1. Ἐκ τοῦ περὶ χαρακτήρος συγγράμματος τοῦ Σαμουήλ Σμιλς (Samuel Smiles) θέλωμεν σταχυολογήσει μέρη τινὰ καὶ καταχωρίσει ἀτάκτως εἰς διάφορα φύλλα τῆς Ἑστίας ὡς ἀληθείας πρακτικὰς τοῦ κοινοῦ βίου καὶ πολυτίμους ὑποθήκας παρέχοντες ταύτας εἰς τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας. Ὁ συγγραφεὺς οὗτος εἶναι γνωστὸς εἰς τοὺς Ἑλληνας δι' ἐτέρου αὐτοῦ συγγράμματος, τοῦ «Βοήθειαι τοῦ ἀνθρώπου», ὅπερ εὐγενὴς τῶν παρ' ἡμῖν Κυρία μετέφρασεν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν καὶ ἐξέδωκεν ἀνωμόως. Σ. τ. Δ.

ΕΠΙΔΡΑΣΙΣ ΤΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΟΣ

Μετάφρασις Α. Μ.

Ὁ χαρακτήρ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι μία τῶν ἰσχυροτέρων κινητικῶν δυνάμεων, αἵτινες ὑπάρχουσιν ἐν τῷ κόσμῳ. Ὑπὸ τὴν εὐγενεστέραν αὐτοῦ ὄψιν παριστᾷ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἐν ἀπάσῃ αὐτῆς τῇ μεγαλειότητι, ἅτε δεικνύων τὸν ἀνθρώπον ὑπὸ τὰ καλλίτερά αὐτοῦ χρώματα.

Οἱ ἄνθρωποι οἱ ἔχοντες ἀληθῆ ὑπεροχὴν, εἴτε διὰ τῆς φιλοπονίας αὐτῶν, εἴτε διὰ τῆς εὐθύτητος, εἴτε διὰ τοῦ ὕψους τῶν ἀρχῶν, εἴτε διὰ τῆς ὀρθότητος τῶν σκέψεων, ἐπιβάλλουσιν ὑπὲρ ἑαυτῶν εἰς τὰ πλήρη αὐτόματόν τινα σεβασμόν. Οἱ πολλοὶ κατὰ φύσιν πιστεύουσιν εἰς τοιοῦτους ἄνδρας, ἔχουσι πεποιθήσιν εἰς αὐτοὺς καὶ σπεύδουσι νὰ μιμηθῶσιν. Ὅ,τι ἀγαθὸν ἐν τῷ κόσμῳ ὑπάρχει, ἐπ' αὐτῶν στηρίζεται, καὶ ἄνευ αὐτῶν ὁ κόσμος θὰ ἦτο ἀκατοίκητος.

Ὁ ἔξοχος νοὺς διεγείρει τὸν θαυμασμόν τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ὁ χαρακτήρ ἀσφαλίσει τὸν σεβασμόν· ὁ πρῶτος εἶναι δύναμις τοῦ ἐγκεφάλου, ὁ δεύτερος ἀπόρροια τῆς καρδίας· ἐν τῷ μακρῷ δὲ σταδίῳ τοῦ βίου, ἡ καρδιά κυβερνᾷ. Νεὶ μὲν οἱ ἐξόχου νοὺς ἄνθρωποι ἐν τῇ νοσηρότητι τῆς κοινωνίας κατέχουσιν θέσιν τινὰ ἀρμόζουσαν αὐτοῖς, ἀλλ' οἱ ἔμπλεοι ὅμως χαρακτήρος ἀποτελοῦσι τὴν συνείδησιν τῆς κοινωνίας. Ἐνθ' δὲ θαυμάζομεν ἐκείνους, μιμούμεθα τούτους.

Οἱ μεγάλοι ἄνδρες αἰποτε ὑπῆρξαν ὄντα ἐξαιρετικά, καὶ τὸ μεγαλεῖον δὲ αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ εἶναι σχετικόν· διότι οἱ ἄνθρωποι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν τῷ βίῳ αὐτῶν ἔχουσι κύκλον ἐνεργείας τοσοῦτον περιορισμένον, ὥστε ὀλίγοι τυγχάνουσι τῆς εὐκαιρίας ν' ἀναδειχθῶσι μέγαλοι· ἕκαστος ὅμως ἐν τῇ κοινωνίᾳ δύναται νὰ φέρεται ἐντίμως καὶ δικαίως, καλὴν ποιούμενος χρῆσιν τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ προσόντων· δύναται νὰ κάμνῃ χρῆσιν, οὐχὶ δὲ καὶ κατάχρησιν τῶν διανοητικῶν καὶ σωματικῶν δώρων, ὧν ἐλαχὲ, δύναται νὰ προσπαθῇ νὰ καταστήσῃ τὴν ὑπαρξίν αὐτοῦ ἀγαθὴν καὶ δυνατήν. Εἰς αὐτὸν ἔγκειται νὰ εἶναι ἀληθὴς, δίκαιος, ἐντιμὸς καὶ πιστὸς καὶ εἰς αὐτὰ ἐπὶ τὰ ἐλάχιστα πράγματα· ἐν ἐνὶ λόγῳ δύναται νὰ ἐκτελῇ

τὸ καθήκον τοῦ ἐν τῷ κύκλῳ τῆς ἐνεργείας, ἐν τῷ ὁποίῳ ὥρισεν αὐτὸν ἡ Πρόνοια.

Ἡ ἐκπλήρωσις αὐτῆς τοῦ καθήκοντος ὅσον ἀπλῆ καὶ ἂν φαίνεται παριστᾷ τὸ ὑψηλότερον ἰδανικόν τοῦ βίου καὶ τοῦ χαρακτήρος. Ἰσως ἐν αὐτῇ οὐδὲν ὑπάρχει τὸ ἥρωϊκόν, ἀλλ' ὁ ἥρωϊσμός δὲν εἶναι ὁ καθημερινὸς κλῆρος τοῦ ἀνθρώπου· ἐνθ' δὲ τὸ ἀκλόνητον αἶσθημα τοῦ καθήκοντος ὑψαὶ αὐτὸν εἰς τὰς ὑψηλότερας θέσεις, ἐξ ἵσου ποδηγετεῖ αὐτὸν καὶ ἐν τῇ ἀσκήσει τῆς λειτουργίας τοῦ συνήθους βίου. Ἡ ὑπαρξίς τοῦ ἀνθρώπου συγκεντροῦται ἐν τῇ σφαίρᾳ τῶν συνήθων καθήκοντων. Αἱ δραστηριότητες δὲ πασῶν τῶν ἀρετῶν εἰσι καὶ αἱ ὠφελιμώτεραι ἐν τῇ καθημερινῇ χρήσει· εἰσι στερεώτεραι καὶ διαρκέστεραι. Αἱ ἀρεταὶ αἱ ὅλως ἔξοχοι, αἱ ὑπεράνω κείμεναι τοῦ κοινοῦ ἀνθρώπου, πολλάκις ἀποβαίνουσι πηγὴ πειρασμῶν καὶ κινδύνων. Ὁ Μποῦρκε ἐξήνεγκεν ἀληθειαν εἰπὼν ὅτι «πᾶν οἰκοδόμημα ἀνθρώπινον, οὐτινος ἢ βάσις στηρίζεται ἐπὶ ἥρωϊκῶν μόνον ἀρετῶν, φέρεται ἐν ἑαυτῷ τὰ στοιχεῖα τῆς ἀδυναμίας καὶ τῆς διαλύσεως».

Ὅταν ὁ διδάκτωρ Ἀβδὺ, ὁ ὕστερον γενόμενος ἀρχιεπίσκοπος Κανταβριγίας, ἐζωγράφησε τὸν χαρακτήρα τοῦ θανόντος φίλου του Θωμᾶ Σακβίλ, δὲν ἐθίξε ποσῶς τὴν ἀξίαν τούτου ὡς πολιτικοῦ ἀνδρὸς ἢ ὡς ποιητοῦ, ἀλλ' ὠμίλησε περὶ τῶν ἀρετῶν τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου, αἵτινες εἶχον σχέσιν καὶ συνάφειαν πρὸς τὰ καθημερινὰ τοῦ βίου καθήκοντα. «Ἐκ τίνων σπανίων πραγμάτων ἦτο πεποικισμένος! εἶπε· τίς παρ' αὐτὸν ὑπῆρξε τρυφερώτερος πρὸς τὴν γυναῖκά του, ἀγαθότερος πρὸς τὰ τέκνα του, τίς ἐδειξε μεγαλειτέραν ἀφοσίωσιν εἰς τοὺς φίλους, μετριότητα εἰς τοὺς ἐχθροὺς, καὶ πίστιν εἰς τὴν τήρησιν τοῦ λόγου;»

Βέβαιον δ' ὄντως εἶναι ὅτι δύναται τις καλλίτερον νὰ κατανοήσῃ καὶ ἐκτιμήσῃ τὸν ἀληθῆ χαρακτήρα τοῦ πλησίον διὰ τῆς διαγωγῆς τούτου πρὸς τοὺς ἀναστρεφόμενους αὐτὸν, καὶ διὰ τοῦ τρόπου, δι' οὗ πραγματεύεται τὰς λεπτομερείας μιᾶς ὑποθέσεως, χυδαίας ἔστω, καὶ ἐκ τῶν καθημερινῶν πράξεων τοῦ ἀνθρώπου, ἢ διὰ τῶν τρόπων, δι' ὧν καθίσταται γνωστὸς εἰς τὸ κοινὸν ὡς συγγραφεὺς, ῥήτωρ ἢ πολιτευόμενος.

Ὑπὸ ἐτέραν δ' ἔποψιν τὸ καθήκον, ὅπερ ἐν γένει εἰσέρχεται εἰς πάσας τὰς σχέσεις τοῦ συνήθους ἀνθρωπίνου βίου, εἶναι καὶ τὸ στήριγμα τῶν εὐγενεστέρων χαρακτήρων. Δύναται νὰ συμβῇ νὰ μὴ ἔχῃ τις οὔτε χρήματα, οὔτε κτήματα, οὔτε ἐπιστημονικὰς γνώσεις, οὔτε δύναμιν, ὁφείλει ὅμως νὰ ἔχῃ σταθεράν καρδίαν, εὐγενεῖς διαθέσεις, νὰ εἶναι ἐντιμὸς, πιστὸς, μετριοφρων. Ὁ προσπαθὼν νὰ ἐπιτελέσῃ τὸ ἑαυτοῦ καθήκον κατὰ συνείδησιν φθάνει εἰς τὸν σκοπὸν δι' ὃν ἐπλάσθη, καὶ καταθέσει αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐν

ἑαυτῷ τὰς ἀρχὰς ἀνδρικοῦ χαρακτήρος. Πολλοὶ ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι ἐν τῷ κόσμῳ οὐδὲν ἑτερον κεκτημένοι ἢ ἀγαθὸν χαρακτήρα· οὗτοι δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι ὑπερέχουσι τῶν ἄλλων, ὡς ὑπερέχει τῶν πολλῶν κεφαλὴ ἐστὲν μένου βασιλέως.

Ἡ καλλιέργεια τῆς διανοίας δὲν συνδέεται στενῶς πρὸς τὴν καθαρότητα καὶ τὸ ἐξαίρετον τοῦ χαρακτήρος. Ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ γίνεται συνήθιστα ἐκκλησίαις εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ εἰς τὸ ἐμπνέον αὐτὸν πνεῦμα, ἐνθ' αἱ πρὸς τὴν διάνοιαν καὶ τὸν νοῦν ὑπαινιγμοὶ εἰσι σπανιώτεροι. «Μία φουχτα καλῶν πράξεων, εἶπεν ὁ Γεώργιος Χέρβερετ, ἔχει πλειοτέραν ἀξίαν ἐνὸς κοιλοῦ ἐπιστήμης».

Ὁ λόγος οὗτος δὲν ἐλέχθη πρὸς καταφρόνησιν τῆς ἐπιστήμης, ἀλλ' ὅπως καταδειχθῇ ὅτι καὶ ἡ ἐπιστήμη πρέπει νὰ συνδέηται πρὸς τὴν ἀγαθότητα. Ἐνίοτε ἀπαντᾷ τις ἔξοχον διάνοιαν συνδεδεμένην πρὸς εὐτελέστατον χαρακτήρα, χαρακτήρα ὅστις καθιστᾷ τὸν ἔχοντα ὅσῳ δουρικὸν πρὸς τοὺς ἀνωτέρους του, τόσῳ ἀλαζόνα πρὸς τοὺς κατωτέρους του. Δύναται τις ν' ἀναφανῇ ἔξοχος ἐν τῇ τέχνῃ, τῇ φιλολογίᾳ, τῇ ἐπιστήμῃ, ὡς πρὸς τὴν ἠθικὴν ὁμῶς, τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν εὐθύτητα νὰ εἶναι ἄξιος νὰ ταχθῇ πρὸς τὸν κατωτέρω τῶν πτωχῶν καὶ ἀμαθῶν χωρικῶν.

Ἐπιμένετε, ἔγραφεν ὁ Περθὲς εἰς φίλον του, ὅτι πρέπει νὰ προσφέρωμεν σέβας εἰς τοὺς σοφοὺς. Λέγω ἄμην, μὴ λησμονεῖτε ὅμως ἐν ταῦτ' ὅτι ἡ εὐρύτης τῆς διανοίας, τὸ βάθος τῶν διανοημάτων, ἡ ἐκτίμησις παντὸς πράγματος καὶ πάσης πράξεως εὐγενούς, ἡ πείρα τοῦ κόσμου, ἡ λεπτότης τῶν τρόπων, ἡ ἐπιτηδειότης καὶ ἡ δραστηριότης ἐν τῇ πράξει, ὁ ἔρως τῆς ἀληθείας, ἡ εὐθύτης καὶ ἡ χάρις, δύνανται καὶ νὰ ἐλλείπωσιν ἐντελῶς ἀπὸ λογίου ἀνδρὸς καὶ πολυμαθοῦς.

Εἰπέ τις ποτε εἰς τὸν Βάλτερ Σκῶτ, ὅτι πολλὸ σέβας καὶ τιμὴ πρέπει νὰ ἐπιδεικνύεται πρὸς τὴν φιλολογικὴν ἱκανότητα καὶ τὴν περὶ τὰ γράμματα ἐπιτυχίαν. «Ὁ Θεὸς φυλάττει, ἀνέκραξεν ὁ μέγας συγγραφεὺς· ὁ κόσμος οὗτος θὰ ἦτο ἄχαρις, ἐὰν οἱ λόγοι σου ἐξελαμβάνοντο ὡς ἀληθεῖς δόγματα. Ἀνέγων εἰς τὸν βίον μου πολλὰ βιβλία, ὠμίλησα μετὰ τῶν ἐξοχωτέρων νόων καὶ μάλλον ἀνεπτυγμένων περὶ τὰ γράμματα, ἀλλὰ βεβαιῶ, ὅτι ἤκουσα ἐκπεσόντας ἀπὸ τῶν χειλέων πτωχῶν ἀνθρώπων, ἄνευ ἀνατροφῆς, ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν, λόγους, οἵους δὲν ἀπάντησα εἰμὴ ἐν τῇ Ἀγίᾳ Γραφῇ, λεχθέντας δ' ἐν στιγμῇ καθ' ἣν ἠγωνίζοντο μετὰ ἥρωϊσμοῦ ἀταράχου καθ' ὅλων τῶν συμφορῶν καὶ τῶν θλίψεων τῆς πενιχρᾶς αὐτῶν ὑπάρξεως. Οὐδέποτε θὰ ἐλθωμεν εἰς κατανόησιν καὶ σεβασμὸν τῆς ἀληθείας ἡμῶν ἀποστολῆς καὶ τοῦ μέλλον-

τος, ἐὰν δὲν συνειθίσωμεν νὰ θεωρῶμεν ὡς δευτερεύον πᾶν ὅ,τι δὲν ἀφορᾷ εἰς τὴν ἀνατροπὴν τῆς καρδίας».

Ὁ πλοῦτος μικρὰν ἔχει ἐπίδρασιν ἐπὶ τὴν μόρφωσιν τοῦ χαρακτήρος· συνήθως δὲ ἀποβαίνει καὶ αἰτία παρακμῆς καὶ ἐκπτώσεως. Πλοῦτος καὶ διαφθορά, πολυτέλεια καὶ ἀνηθικότης ἔχουσι πρὸς ἄλληλα στενὴν συνάφειαν. Πτωχεῖα δὲ σχετικὴ συμβιβάζεται πρὸς τὸν εὐγενέστατον χαρακτήρα. Ἀνθρώπος οὐδὲν ἕτερον ἔχων εἰμὴ φιλοπονίαν, λιτότητα καὶ εὐθύτητα δύναται νὰ καθίσῃ μεταξὺ τῶν μεγαλειτέρων ἀνδρῶν τῆς ἀνθρωπότητος.

Ὁ χαρακτήρ εἶναι κτήμα· εἶναι ἡ εὐγενεστέρα τῶν κτήσεων· ὁ κεκτημένος αὐτὸν ἔχει δικαιώματα ἐπὶ τῆς καθολικῆς ὑπολήψεως καὶ τοῦ σεβασμοῦ τῶν ἀνθρώπων.

Οἱ ἀναζητοῦντες διὰ τοῦ χαρακτήρος καὶ μόνον τὸ ἀληθὲς ἀγαθόν, ἴσως δὲν θ' ἀποκτήσωσι ποτε μέγαλα πλούτη, θὰ εὕρωσιν ὅμως ἀνταμοιβὴν εἰς τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὴν περὶ αὐτῶν δόξαν τῶν ἀνθρώπων.

«Οὐδεὶς, εἶπε ποτὲ ὁ Βενζαμὲν Ρουδῆαρτ, ὑποχρεοῦται νὰ εἶναι πλούσιος, οὐδὲ καὶ σοφός· πάντες ὅμως ὀφείλουσι νὰ εἶναι ἐντιμοί».

Εἰς τὰ συνήθη τοῦ βίου πράγματα ὁ χαρακτήρ ἔχει ἐνεργὸν μέρος πλειότερον τῆς διανοίας. Ἐνεκα δὲ ταύτης τῆς δυνάμεως, ἥτις ὡς ἡγεμὼν προΐσταται, βλέπομεν ἀνθρώπους τινὰς ἀσκοῦντας ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐπίδρασιν ὅλως δυσανάλογον πρὸς τὰς διανοητικὰς αὐτῶν δυνάμεις. Φαίνονται δρῶντες διὰ δυνάμειος κεκρυμμένης, ἥτις μυστηριωδῶς ἀναθρώσκει ὅπου καὶ ἂν παρασταθῶσι. Διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Βοῦρκε περὶ τίνος μεγάλου ἄρχοντος τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος· «Αἱ ἀρεταὶ τοῦ ἦσαν ἡ δύναμις του».

Καίτοι ἡ καλὴ δόξα περὶ ἀνθρώπων ἀπλοῦ χαρακτήρος βραδέως ριζοῦται ἐπὶ τῆς κοινωνίας, αἱ ἀληθεῖς ὅμως αὐτῶν ἀρεταὶ δὲν μένουσιν ἐντελῶς ἄγνωστοι. Συμβαίνει νὰ κακολογηθῶσιν, ἢ νὰ παρανοηθῶσιν ὑπὸ τῶν πλησίων, ἢ νὰ παρανοηθῶσιν νὰ καταβάλωσιν αὐτοὺς ἐπὶ τὴν δυσπραγίαν νὰ ὑπομονῇς ὅμως καὶ τῆς ἐπιμονῆς θὰ ἐμπνεύσωσι τέλος τὸ σέβας καὶ τὴν πίστιν, ἥς ὄντως εἶναι ἄξιοι.

Ἡ ΕΠΙΚΗΛΕΙΟΣ ΚΩΔΩΝΟΚΡΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΚΑΡΧΑΡΙΟΥ

Ὁ καρχαρίας, ὁ φοβερὸς κάτοικος τῶν ὑπὸ τοὺς τροπικοὺς θαλάσσιον, ἀπαντᾷται μὲν καθόλου εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος, ἀλλ' ἀγαπᾷ πρὸ πάντων νὰ διατρίβῃ εἰς τοὺς ἰχθυόεντας κόλπους πρὸς κορεσμόν τῆς ἀπλήστου ἀδδωφάγίας του. Καὶ νὰ μὲν συνήθως καταβροχθίζει ἰχθύας,

ἀλλὰ νοστιμεύεται πλείονον τὸ κρέας τῶν ἀνθρώπων ἢ ἄλλων ζώων.

Ἐχει δὲ τὸ φέθητρον τοῦτο τῶν ἐν θαλάσῃ πλεόντων δεινότητων τὴν ὀσφρησιν, διὰ τῆς ὁποίας ἀπὸ μακροτάτης ἀποστάσεως κατορθώνει νὰ διακρίνῃ τὸ θυμὸν τοῦ, ἐφ' οὗ μετὰ ταχύτερος ἀπιστεύτου ἐπιπίπτει, βοηθούμενον ὑπὸ τῶν ἰσχυροτάτων του πτερυγίων.

Τὰ πάντα κατατρώγει ὁ καρχαρίας, ὁστῷ, κρέατα σεσηπότα, ξύλα, κιβώτια κενὰ καὶ ὅ,τι ἄλλο ἤθελε καταπίσει ἀπὸ τοῦ διερχομένου πλοίου. Πάντα ταῦτα καταπίπτουσιν εἰς τὸν βαρυνθῶδη αὐτοῦ φάρυγγα. Αἱ φρεναὶ τοῦ σιαγόνος ἔχουσι τριπλὴν σειρὰν δδόντων, δύναται δὲ κατὰ βούλησιν καὶ νὰ διασχίσῃ καὶ ἀπλῶς νὰ καταπίῃ.

Ἐν τῷ στομάχῳ τοῦ καρχαρίου ἀνεύρεται δολοκλήρος παντοειδῶν πραγμάτων συλλογὴ, ξύλα, ὑποδήματα, σχοινία μετ' ἰχθύων ἀναμειγμένα, τὰ ὅποια ἐπὶ πολὺν χρόνον δὲν προφθάνουσιν οἱ γαστρικοὶ χυμοὶ νὰ ἀποσυνθέσωσιν. Ἐνίοτε δὲ συλληφθέντος τοῦ θηρίου καὶ διασχισθείσης τῆς κοιλίας του συλλέγουσιν οἱ ναῦται τοὺς ὅλως ἀνεπάφους ἰχθύας, οἷτινες εὐρίσκονται ἐκεῖ, καὶ τοὺς τρώγουσι.

Ὅταν ζητῇ τροφὴν, πλέει ἀπορρόβως σχεδὸν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος· μόνον τὸ ἄκρον τοῦ ἐπινωτίου πτερυγίου του, ὅπερ ἀναφάνεται πού καὶ πού ἐξω τοῦ ὕδατος, δύναται ἐνίοτε νὰ διακρίνῃ ὁ ἡσκημένος ὀφθαλμὸς τοῦ ναύτου. Τότε δὲ ἀκούσται ἀλαλαγμὸς εἰς τὸ πλοῖον καὶ πάντες παρασκευάζονται εἰς ἄγρευσιν τοῦ θηρίου.

Συνήθως μεταχειρίζονται πρὸς τοῦτο ἰσχυρὸν ἄγκιστρον, ὁμοιάζον πρὸς ἐκεῖνα δι' ὧν κρεμῶσι τὸ κρέας οἱ κρεωπῶλαι καὶ συνεγόμενον διὰ σιληρῆς ἀλύσεως μήκους ἐξήκοντα ὕψους τομέτρων περίπου, εἰς ἣν εἶνε πάλιν προσηρητημένον μακρὴν καὶ χονδρὴν σχοινίον. Ἐπὶ τοῦ ἄγκιστρον θέτουσιν ὡς δόλωμα κομμάτιον στέατος. Ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ὁ καρχαρίας πεινασμένος ἐφ' ὅσον εὐθὺς ἐπ' αὐτοῦ, ἄλλοτε ὅμως, εἴτε διότι δὲν πιέζεται ὑπὸ τῆς πείνης εἴτε διότι ἐννοεῖ τὸν δόλον, περιστρέφεται περὶ αὐτὸ χωρὶς νὰ τὸ ἐγγίσῃ. Τότε ὁ ἀλιεύων ἀνασηκώνει ὀλίγον τὸ σχοινίον, σπάνιον δὲ εἶνε νὰ μὴ νικήσῃ ἢ ἀδδηφαγία τὴν πονηρίαν. Φοβεῖται τὸ ζῶον μὴ τῷ διαφύγῃ τὸ εὖρημα, ῥίπτεται, στρέφεται περὶ ἐαυτὸ καὶ καταβροχθίζει καὶ δόλωμα καὶ ἄγκιστρον. Ἄν ἀποτύχῃ ἢ ἄγρυ καὶ τραυματισθῇ μόνον ἐξώδεσμα, δὲν ἀπελπίζεται ὁ καρχαρίας, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας ἐτι μάλλον διεγείρεται ἢ ἀπληστία του.

Τὸ δύσκολον ὅμως δὲν εἶνε πῶς ν' ἀγκιστρωθῇ, ἀλλὰ πῶς ν' ἀνασυρθῇ ὁ καρχαρίας, διότι πολλάκις κατορθώνει νὰ θραύσῃ τὴν ἄλυσιν. Πρέπει λοιπὸν μὲ πάντα τρόπον ν' ἀποπνιγῇ ὅταν

δὲ νοήσῃ ὁ ἀλιεύς ὅτι ἔπαυσε πᾶσα ἀντίστασις, τότε ν' ἀνασῇ τὸ θηρίον.

Πολλάκις ὅμως ἅμα ἡ κεφαλὴ τοῦ ζώου ἐκχυθῇ τοῦ ὕδατος φαίνεται ὡς ἂν αὐτὸ ν' ἀναλαμβάνῃ πάλιν ζῶον, τότε δὲ ἄρχεται πάλιν νέος ἀγών. Ἐν τοιαύτῃ περιστάσει καταβυθίζουσι πάλιν τὴν κεφαλὴν, ἀλλ' οὕτως ὥστε νὰ μένωσιν ἐξω τοῦ ὕδατος οἱ ῥόθωνες· τοιοῦτο τρόπον ἐπέρχεται ἡ ἀσφυξία. Ἐν ἀνάγκῃ αἱ καταβυθίσαις αὗται ἐπαναλαμβάνονται μέχρις οὐ ἐπέλθῃ τὸ ἀποτέλεσμα. Συγχρόνως εἰς ἓκ τῶν ναυτῶν ἐμβάλλει εἰς θρόνον τὴν οὐρὰν τοῦ καρχαρίου, ὅστις ὅταν ἀνασυρθῇ ἐκατέρωθεν ἐλκόμενος καταπίπτει θάρυς ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, τὸ ὅποιον διὰ τῆς οὐρᾶς του πατάσκει ἰσχυρῶς. Ὅταν διὰ διαφόρων ὅπλων ὀριστικῶς ἀποτελειωθῇ καὶ μείνῃ νεκρὸν τὸ θαλάσσιον τέρας, ἀνοίγεται ἡ κοιλία του καὶ τί δὲν βλέπει τις τότε ἐκεῖ μέσα!

Καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα τοῦ καρχαρίου διηγείρεν ἐν ἐμοὶ πάντοτε πολὺν τρόμον, οὐδέποτε ὅμως θὰ λησμονήσω τὴν σκηνὴν, ἥς ὑπῆρχα αὐτόπτης μάρτυς εἰς τὰς λεγομένας νήσους τῆς Σωτηρίας.

Αἱ νῆσοι αὗται πρόκεινται τῆς ἀκτῆς τῆς Γουάινης, ὀλίγας λεύγας μακρὰν τῆς Καυέννης, εἶνε δὲ ὁ κύριος σταθμὸς τῶν εἰς Καυέννην μεταφερομένων. Οἱ ἐκ Γαλλίας κατὰδικοὶ ἐκεῖ πρῶτον ἐγκατείνονται, διότι αἱ νῆσοι αὗται εἶνε τὸ κέντρον τῶν σωρονομιστικῶν καθιδρυμάτων ὅλης τῆς ἀπέναντι ἀκτῆς, ἀφ' ἧς ὀλίγα μίλλια ἀπέχει ὁ ποταμὸς Κουρού.

Ἡ ἀκτὴ αὕτη εἶνε τὰ μάλιστα ἰχθυόεσσα· ὅθεν καὶ οἱ καρχαρίαὶ ἐπιχωριάζουσιν ἐκεῖ. Οὐδέποτε ἀπὸ τῶν νήσων τῆς Σωτηρίας κατέπεσεν ἄνθρωπος εἰς τὴν θάλασσαν χωρὶς νὰ γείνῃ βορὰ τῶν καρχαρίων. Ἐν ἐκ τῶν θηρίων τούτων ὥρμησέ ποτε ἀπλῶς καὶ μόνον διότι ἄνθρωπος τις πλέων μὲ λέμβον, ἐβύθισεν εἰς τὸ ὕδωρ τὴν χεῖρά του.

Πλὴν τῶν ἰχθύων καὶ ἄλλοι λόγοι ἐλκύουσι τοὺς καρχαρίας εἰς τὴν θάλασσαν ἐκείνην, οἷον τὰ πολλὰ πλοῖα, τὰ ὅποια συνήθως σταθμεύουσι καὶ ἀφ' ὧν ῥίπτονται πολλὰ βρώματα εἰς τὴν θάλασσαν, τὰ ἄχρηστα καὶ περιττὰ μέρη τῶν σφαζομένων παρὰ τὴν ἀκτὴν βοῶν, τὰ ὅποια εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα τὰ ῥίπτουσιν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ δὲν τὰ χρησιμοποιοῦσιν ὡς ἐν Εὐρώπῃ, τέλος τὰ πτώματα τῶν ἀποθνησκόντων κατὰδίκων. Διότι τοὺς θανόντας καταδίκους εἰς τὰς νήσους τῆς Σωτηρίας δὲν τοὺς θάπτουσι δι' ἑλαιοῦν χώρου, ἀλλ' ἀφ' οὗ χρησιμεύσωσι τὰ πτώματά των εἰς μελέτην τῶν ἱατρῶν τῶν σωρονομιστῶν, ῥίπτονται εἰς τὴν θάλασσαν εἰς ἀπόστασιν τινα ἀπὸ τῆς νήσου. Γίνεται δὲ τοῦτο ὡς ἐξῆς· ἄγουσι πρῶτον τὸν νεκρὸν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐκεῖθεν δὲ εἰς τὸ παρχαλάσιον, ἐνθα

τὸν ἐπιβιβάζουσιν εἰς λέμβον, ἥς ἐπιβαίνουσι δώδεκα ἄλλοι κατὰδικοὶ, οἷτινες ὀδηγοῦσιν αὐτὴν μακρὰν εἰς τὸ πέλαγος εἰς ὀρισμένον σημεῖον· φθάσαντες δ' ἐκεῖ ἀνοίγουσι τὸ κιβώτιον καὶ ῥίπτουσιν εἰς τὴν θάλασσαν τὸ πτώμα.

Εἰς τοιαύτην σκηνὴν παρευρέθη.

Ἦτο ἡ τετάρτη μ.μ. ὥρα, ἡ ζέστη ἤρχιζε νὰ ἐλαττωθῇ καὶ ἡ αὐρα τῆς ἐσπέρας διαδεχομένη ἡρεμίαν μολύβδινον ἔπνεεν ἐκ τῆς ξηρᾶς ἐλαφρῶς ῥυτιδοῦσα τὴν κατοπτροειδῆ ἐπιφάνειαν τῶν ὑδάτων, ὧν ὁ σάλος γοργότερον καὶ μετὰ ῥυθμοῦ ἀφρίζων ἐκτύπα τὴν ἀκτὴν.

Περιεπάτου ἐπὶ τινος μικροῦ ἀτμοπλοίου ἐκεῖ σταθμεύοντος καὶ παρεστήρουν ἀφρημένος εἰς τὴν παραλίαν τῆς μεγαλητέρας τῶν νήσων ἐκείνων τὴν κίνησιν, ἣν προῦκάλει μέγα πλοῖον καθελκόμενον εἰς τὴν θάλασσαν. Κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἤκουσα κώδωνα πενθίμως ἠχοῦντα.

— Ἄ, ἄ, ἐφώνησεν αἰφνης ναύκληρός τις ὀπισθεν μου, ἄκου! ἡ ἐπικηδεὶς κωδωνοκρουσία τῶν καρχαρίων· δὲν θ' ἀργήσουν νὰ τρέξουν οἱ καυμένοι!

— Τί κωδωνοκρουσίαν λέγεις;

— Πῶς, δὲν ἠξεύρετε, Κύριε; Οἱ καρχαρίαὶ ἐννοοῦσι τὸν πένθιμον ἦχον τῶν κωδῶνων, καταλαμβάνουσιν ὅτι πρόκειται νὰ ῥιφθῇ εἰς τὴν θάλασσαν πτώμα κατὰδίκου καὶ συναζονται.

— Ἀλλὰ δὲν δένουσιν εἰς τοὺς πόδας τοῦ νεκροῦ σιδηρὰν σφαῖραν;

— Τί πειράζει; ἀρπάζουν τὸ πτώμα πρὸ τοῦ προφθάσῃ νὰ βυθισθῇ. Σεῖς εἴσαθε ξένος, Κύριε, ταξιδεύετε διὰ νὰ ἴδῃτε περίεργα πράγματα· θέλετε νὰ ἐτοιμάσω τὴν φαλαινοθηρίδα, νὰ παρακολουθήσωμεν τὴν λέμβον διὰ νὰ ἴδῃτε καὶ αὐτὸ τὸ περίεργον;

Ἐδέχθη τὴν πρότασιν. Ἡ νεκροφόρος λέμβος διήρχετο τὴν στιγμὴν ἐκείνην πλησίον μας· ἔπλεε βραδέως. Εἰς τὸν κοιτωνίσκον ἔκειτο τὸ φέρετρον μαυροσκεπὲς μὲ λευκὸν σταυρόν· οἱ κατὰδικοὶ ἐκωπηλάτου ἐν σιγῇ.

Ἐπεβιβάσθημεν εἰς τὴν φαλαινοθηρίδα καὶ ἠκολουθήσαμεν τὰ ἴχνη τῆς μεγάλης λέμβου.

— Κυττάξετε ἐκεῖ... μακρὰν, μοὶ λέγει ὁ ναύκληρος... Νομίζει τις ὅτι εἶνε ὕφαλοι.

Τῷ ὄντι, ἔβλεπον ὡς τινα δίνην εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης.

— Εἶνε οἱ καρχαρίαὶ· μᾶς περιμένουν!

Ἐπλέομεν πρὸς τὰ πρόσω.

— Ἐσταμάτησεν ἡ λέμβος· σπεύσατε, λέγει ὁ ναύκληρος ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς ναύτας μας... Καλὰ! σηκώσατε τὰς κώπας, φθάνει.

— Παρατηρεῖτε τώρα, Κύριε.

Ἐσηκώθη διὰ νὰ ἴδω καλλιτέρα. Τὸ φέρετρον εἶχεν ἀνοχθῇ καὶ τὸ σκέπασμά του ἐτέθη ὡς τις κλίμαξ εἰς τὸ ἄκρον τῆς λέμβου πρὸς τὰ κάτω.

— Προσοχή! κάτω καὶ ἐμπρὸς οἱ ἄλλοι!

Τὸ πτώμα ἔπιπτε καὶ ἡ λέμβος ἀπεμακρύνετο ἐν τάχει.

Μόλις ὁ λευκὸς ὄγκος, τὸ πτώμα, εἶχεν ἐγγίσει εἰς τὸ ὕδωρ, ἀνεσηκώθη, ἐσπρώχθη, ἀνερρίφθη, τὰ σάβανα κατεσχίσθησαν, δίνη καὶ κρότες ἐγένοντο περὶ αὐτό. Οἱ καρχαρίαὶ ἤρχισαν νὰ τὸ κατασχίζωσι. Ἐπειτα διεσπάρησαν τὰ τεμάχια· νέα πάλιν, νέος ἀγών· ἔπειτα ταῦτα ἐβυθίζοντο, βαθμηδὸν ὁ ἀγὼν ἐβαινε πρὸς τὰ κάτω, τὸ βάραθρον ἐκλείσθη, ἡ ἐπιφάνεια ἠσύχασε.

Ἐμεινα ἐκστατικὸς, ἐμβρόντητος, ἀπολιθωμένος καὶ τὰ βλέμματά μου προσηλωθῆσαν ἐκεῖ... εἰς τὴν ἡρεμοῦσαν πλέον θάλασσαν!

— Ἐτελείωσε, μοὶ λέγει ὁ ναύκληρος· δὲν εἶνε περίεργον, ἔ;

— Φοβερὸν πρὸ πάντων! Ἀλλὰ δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἐξεύρῃ ἡ διοίκησις ἄλλον τρόπον ταφῆς τῶν δυστυχῶν ἐκείνων;

— Ἀδύνατον, Κύριε· αἱ νῆσοι αὗται εἶνε βραχώδεις, ὀλίγιστος μόνον χώρος ὑπάρχει ἔχων ἀρκετὴν γῆν πρὸς ταφὴν καὶ ὁ χώρος ἐκεῖνος ἀφίνεταί διὰ τὸ ἐλεύθερον προσωπικόν.

— Ἀλλ' οἱ ἄλλοι κατὰδικοὶ οἱ συνοδεύοντες τὸ πτώμα, τί πρέπει νὰ αἰσθάνωνται, ἀναλογιζόμενοι ὅτι ἡ αὐτὴ τύχη τοὺς περιμένει ὅταν ἀποθάνωσι!

— Τίποτε, Κύριε μου· οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἐσυνείθισαν εἰς τὰς ἐντυπώσεις ταύτας. Ἐπειτα, ἠξεύρετε τί ἄνθρωποι εἶνε αὐτοὶ; Θέλετε νὰ σᾶς διηγηθῶ τί ἔκαμεν εἰς ἐξ αὐτῶν, ὅστις ἦτο τώρα μεταξὺ τῶν συνοδῶν;

— Εὐχαρίστως.

— Οὗτος ἦτο προσκεκολλημένος εἰς τὴν ὑψηρεσίαν τῶν χειρουργῶν, ἐπεσπάτει εἰς τὸ ἀνατομικὸν ἀμφιθέατρον· ἔθετε λοιπὸν τὰ πτώματα μετὰ τὰς ἀνατομικὰς τῶν ἱατρῶν μελέτας εἰς τὰ φέρετρα. Ἐσκέφθη μίαν ἡμέραν τὸ νεκροφόρον κιβώτιον νὰ τὸ κἀμῃ λέμβον καὶ νὰ ἀποδράσῃ, καὶ τὴν ιδέαν του ταύτην ἀπεφάσισε ταχέως νὰ τὴν ἐκτελέσῃ. Διεσκεύασεν ἐσωτερικῶς ἐν τοιοῦτον κιβώτιον, τὸ ἐπίσω· σεν, ἔκαμεν ὅ,τι χρειαζέται, ἐπρομηθεύθη δὲ καὶ ἐν μικρὸν ἱστίον, μίαν νύκτα δὲ, κατὰληλον δι' ἀπόδρασιν, ἐφορτώθη ἐπ' ὧμου τὸ φέρετρον καὶ κατέβη, χωρὶς οὐδεὶς νὰ τὸν ἴδῃ, ἀπὸ τοῦ ἀμφιθέατρον εἰς τὴν παραλίαν. Φθάσας ἐκεῖ ἐπεβιβάσθη ἠσύχως εἰς τὸ πένθιμόν του πλοῖον καὶ ἤρχισε νὰ πλέῃ, κείμενος αὐτὸς κάτω καὶ ἔχων σάκκον πλήρη ἄμμου ὡς προσκεφάλαιον καὶ βοηθούμενος ὑπὸ ῥάβδου, ἣν μεταχειρίζετο ὡς κώπην, καὶ ἦτις ἐν ἀνάγκῃ θὰ τῷ ἐχρησίμευσεν ὡς καρχήσιον. Ἐπλεε ταχέως πρὸς τὴν ὀλλανδικὴν Γουάινην, διότι, ὡς ἠξεύρετε, Κύριε, ἐκεῖ ὀδηγεῖ τὸ ρεύμα, ὅπερ διέρχεται διὰ τῶν νήσων τῆς Σωτηρίας.

Ἦτο νῦξ μαύρη, ἡ θάλασσα ἦτο ἡρεμὸς καὶ ἐπὶ τινα χρόνον τὰ πάντα ἐβαινον καλῶς, ἀλλ'

αίφνης ὁ δυστυχὴς φυγὰς ἀφ' ὧν ἐπὶ τῶν χερσῶν ὀνειρώτων τοῦ ὑπὸ ἐπανειλημμένον κρότων... οἱ κερχαροὶ τὸν εἶχον πολιορκήσας! Περιττὸν νὰ σῆς περιγρῶν τὸν φερόν ἐκείνον ἄγων. Ἡ ἐπιθυμία τῆς ἐλευθερώσεως ἐνεθάρρυνε τὸν ταλαίπωρον ἐκείνον μὲ μόνην τὴν ῥάβδον τοῦ ἡδυνήθη νὰ ἀπομακρύνῃ τὰ θηρία.

Οὕτω διήλθε τὴν νύκτα. Δὶς καὶ τρεῖς ἐκὰν ἡλθον καὶ ἄλλιν ἀπεκρούσθησαν οἱ κερχαροὶ. Ἀλλ' ὅταν ἐξημέρωσεν ὁ φυγὰς, ἀποφυγὼν τὰ θηρία, ἐνέπεσε πάλιν εἰς τὰς ἀλύσεις. Συνελήφθη ὑπὸ πλοίου, ὅπερ εἶχε σταλῇ πρὸς κατὰ δῶξιν τοῦ. Ἰνα μὴ κλονοβολισθῇ, ἐφώναζεν, ὅσον οἱ πνεύμονές τοῦ ἀντεῖχον, ὅτι παραδίδεται, καὶ οὕτως ἀνεκομίσθη εἰς τὰς νήσους τῆς Σωτηρίας.

Ο ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΑΠΤΕΡΟΥ ΝΙΚΗΣ

Ἐπὶ ὑψώματος πυργοειδοῦς καὶ, αὐτὸ τοῦτο, πύργου καλουμένου τὸ πάλαι (διότι καὶ ἡ ἐκεῖ ἱστῶμένη Ἐκείνη ἡ Τρίμορφος τοῦ Ἀλκαμένους Ἐπιπυργιδίᾳ ἐκαλεῖτο), κατὰ τὸ Δ. ἄκρον τῶν Κιμωνείων τειχῶν τῆς Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν ὑψοῦται μικρὸς μὲν ἀλλὰ κορυφαῖος ὁ ναὸς τῆς Ἀπτερου Νίκης. Τὸ πυργοειδὲς ὑψωμα, ἐφ' οὗ κεῖται, σύγκειται ἐκ τοῖχου ἰσοδομικοῦ, λίθου πωρίνου, φέροντος ἄνω κατὰ τὴν Β. καὶ τὴν Δ. αὐτοῦ πλευρὰν ὡς τέρμα γείσον μικρὸν, ἥτοι προέκτασιν τοῦ μαρμαρίνου ἐδάφους ἐφ' οὗ ἱσταται ὁ ναὸς, ἐκ λίθου πεντελησίου ἡ δὲ ἄνω ἐπιφάνεια τοῦ πύργου τούτου κεῖται εἰς τὴν αὐτὴν γραμμὴν μετὰ τοῦ κατωτάτου τῶν Προπυλαίων ἀναβαθμοῦ. Ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ταύτης καὶ ἀντικρὺ τῆς δεξιᾶς τῶν Προπυλαίων πτέρυγος, «τῶν Προπυλαίων ἐν δεξιᾷ», κατὰ Παυσανίαν, κεῖται ὁ ναὸς διεσθυσιν ἔχων ἀπ' Α. πρὸς Δ. οὕτως ὥστε ἡ μὲν δυτικὴ αὐτοῦ πλευρὰ ἔρχεται εὐθὺς ὑπὲρ τὸ χεῖλος τοῦ τείχους, ἡ νοτιὰ ἀφίνει διάστημα τι μέχρι τοῦ τείχους, ἡ δὲ βορεῖα ἀποτελεῖ μετὰ τῆς βορείας τοῦ πύργου πλευρᾶς γωνίαν, ἥς τὸ ἀνοίγμα πρὸς τὰ Προπύλαια.

Ὁ ναὸς οὗτος εἶνε ἀμφιπρόστυλος τετράστυλος, ἥτοι ἔχει τέσσαρας κίονας εἰς ἑκατέραν τῶν μικροτέρων πλευρῶν, ἀποτελοῦντας τὰς δύο προστάσεις αὐτοῦ, τὴν ἀνατολικὴν καὶ τὴν δυτικὴν. ὡς πᾶς ἄλλος ναὸς ἔχει καὶ οὗτος τὸ τέμενος καὶ τὸν ὀρίζοντα τοῦτο περιέβουλον, μικρὸν ὅμως, ἔνεκα τοῦ χώρου ἐφ' οὗ ὠκοδομηται καὶ ἀνάλογον τῶν διαστάσεων αὐτοῦ. Ὁ περίβολος τοῦ ναοῦ σύγκειται ἐκ παχέων τεμαχίων μαρμαρίνων, ὅρους 1½ περίπου μέτρου, ἐχόντων εἰς τὸ ἄνω μέρος προεξοχὴν ἐν εἴδει γείσου καὶ κοσμουμένον ὑπὸ ἀναγλύφον ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιφανείας. Τὰ ἀνάγλυφα ταῦτα, ὡς ἐκ τῶν ἐν Ἀθῆναις σωθέντων φαίνεται, ἀπεικονίζον νύ-

κας πτερωτὰς σπευδούσας καὶ ἀσχολουμένας περὶ τι, περὶ θυσίαν ἴσως. Ἐκ τῶν δύο ἐν Ἀθῆναις σωζομένων, τὸ μὲν φέρει Νίκην μετὰ χάριτος καὶ εὐκαμψίας λύουσιν τῇ δεξιᾷ τὸ πέδιλον τοῦ δεξιοῦ ποδὸς, ὃν ἔχει ἐλαφρῶς ἀνυψώση, τὸ δὲ δύο Νίκας, τὴν μὲν πρὸς τὰ δεξιὰ τῷ ὄνῳ τρέχουσιν μὲ ἀνυψωμένην τὴν ἀριστερὰν καὶ ἡνεμωμένον παρ' αὐτῇ τὸ ἱμάτιον, τὴν δὲ πρὸ ταύρου, ἐν ἰσχυρῇ κινήσει πρὸς τὰ δεξιὰ τρέχοντος, κινουμένην καὶ ὥσει προσπαθοῦσαν νὰ δαμάσῃ τὸ ζῶον. Εἰς τὸν ὑπὸ τῶν πλακῶν τούτων περιπεφραγμένον χώρον εἰσέρχοντο διὰ θύρας εἰς τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν κειμένης ἐντὸς δὲ τοῦ χώρου τούτου ἱσταται ὁ ναὸς ἐπὶ κρηπιδώματος ἔχοντος τρεῖς μαρμαρίνους ἀναβαθμούς, ἀναγόμενος εἰς τὸν Ἰωνικὸν ρυθμόν. Οἱ κίονες (ἔχοντες σὺν τῇ βάσει καὶ τῷ κιονοκράνῳ 13½ π. ὕψος, διάμετρον δὲ κατὰ μὲν τὴν βάσιν 0,52 τοῦ μέτρου, κατὰ δὲ τὴν κορυφὴν 0,43) ἔχουσι τὴν κανονικὴν τοῦ Ἰωνικοῦ ρυθμοῦ βάσιν, ἥτοι δύο σπείρας, ὧν ἡ κάτω ταπεινότερα ἡ δὲ ἄνω ῥαβδόσσειν ὀρίζονταίς κοσμεῖται, χωρίζομενας ἀπ' ἀλλήλων διὰ τροχίλου, τὸ σῶμα λεπτόν, μονόλιθον, φέρον 24 ῥαβδόσεις, τὸ κιονόκρανον ἄνω ὑποτραχηλίου, ἐπιστύλιον φέρον τρεῖς ἐπαλλήλους ταινίας κατὰ τὴν ἑξῶς ἐπιφάνειαν ὑπὲρ τὸ ἐπιστύλιον τοῦτο ἔρχεται ἡ ζωφόρος, ἀποτελοῦσα τὸν κύριον διάκοσμον τοῦ ναοῦ ἡ ζωφόρος αὕτη εἶνε ζώνη ἀρκετὰ πλατεῖα φέρουσα ἀνάγλυφα ἐν μὴ διακοπτομένη σειρᾷ περιθέοντα δολόκληρον τὸν ναόν. Τῶν ἀναγλύφων τούτων τὰ πλεῖστα κλέφας μετεκόμεναι εἰς Ἀγγλίαν ὁ Ἑλγιν, ἀντ' αὐτῶν δὲ κεῖνται νῦν ἐκμαγεῖα πῆλιν ἀναπληροῦντα τὰ κενὰ τῆς ζώνης μέρη. Ὁ κυρίως ναὸς ἀποτελεῖται ἐκ σηκοῦ μόνον τετραγώνου ἀνοικτοῦ πρὸς ἀνατολὰς καὶ ἔχοντος ἐν τῷ ἀνοίγματι μετὰ τῶν δύο παραστάδων (ἥτοι τεμαχίων τῶν τοίχων ἀναλόγως τῷ κίονι διακοσμουμένων) καὶ ἀμέσως ὀπισθεν καὶ ἀντικρὺ ἑκατέρου τῶν μεσαίων τῆς ἀνατολικῆς προστάσεως κίωνων δύο παραστάδας, ἥτοι κίονας ἐν σχήματι ὀρθογωνίου πρίσματος, μετὰ κιονοκράνου καὶ βάσεως ὁμοίων τοῖς τῶν παραστάδων, ἀνέχοντας τὸ ἐπιστύλιον τοῦ σηκοῦ καὶ τὴν ὑπεράνω ζώνην ἐφ' ὧν ἀναπαύονται αἱ ἀπὸ τῆς προστάσεως δοκοὶ αἱ φέρουσαι τὰ φαινόμενα τὰ τὰς στοὰς στεγάζοντα ἡ στέγη ἐξετείνεται ἐφ' ὅλου τοῦ ναοῦ σχηματίζουσα ἄνωθεν τῶν δύο προστάσεων τοὺς αετοῦς. Ὁ ἰσοδομικὸς τοῖχος τοῦ σηκοῦ, οἱ κίονες, τὰ ἀνάγλυφα καὶ ἐν γένει ὅλα τὰ μέρη ἦσαν ἐκ λευκοῦ τῆς Πεντέλης μαρμάρου χρώμασι πεποικιλμένου, ὧν ἔχνη διακρίνονται εἰς τινα μέρη. Ἐπὶ τῶν πλευρῶν τῶν παραστάδων τῶν πρὸς τοὺς παραστάδας ἐστραμμένων καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν παραστάδων διακρίνονται ὅσαι κανονικαὶ δηλοῦσαι ὅτι ἐρράσσαντό ποτε τὰ μέρη

ἐκεῖνα κιγκλιδῶμασιν ἐπὶ δὲ τοῦ ἐδάφους τῆς κυρίας τοῦ ναοῦ προστάσεως μετὰ τῶν παραστάδων καὶ τῶν ἄκρων τῆς προστάσεως κίωνων φαίνονται ἔχνη διαφράγματος ἐναργέστερον δηλουμένου ἐπὶ τοῦ σώματος τῶν παραστάδων καὶ μάλιστα ἐπὶ τῆς ἄνω σπείρας τῆς βάσεως αὐτῶν, ἥτις κατὰ τὸ μέσον ἐπὶ 40 περίπου ἐκατοστὰ τοῦ μέτρου δὲν φέρει τὸ ἀντικατωτὸν κόσμημα, ἐνῷ τοῦτο δὲν συμβαίνει ἐπὶ τῶν παραστάδων τῆς δυτικῆς στοᾶς.

Ὁ ναὸς ὠκοδομήθη μετὰ τὰ Περσικὰ πάντως, διότι ἄλλως δὲν θὰ διέφευγε τὴν τοῦ Πέρσου καταστροφὴν, ἐν τοιαύτῃ μάλιστα θέσει ἱστάμενος δύνανται τις ὅμως νὰ ὑποθέσῃ ὅτι κατασκαφεῖς τότε ἀνηγέρθη μετὰ ταῦτα, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι ναοὶ ἄλλ' ἐξ αὐτῶν τῶν ἀναγλύφων αὐτοῦ ἐξάγεται ὅτι δι' αὐτὰς ταύτας τὰς κατὰ τῶν Περσῶν νίκας ἀπένευμαν οἱ Ἀθηναῖοι νέας τιμὰς τῇ Ἀθῆνᾳ ἀνεγείραντες αὐτῇ νέον ναὸν καὶ ἀποδόντες τὴν τῆς Νίκης ἐπωνυμίαν. Ἐκτίσθη λοιπὸν ὁ ναὸς εὐθὺς μετὰ τὰ Περσικὰ καὶ πρέπει νὰ καταλεχθῇ μετὰ τῶν τοῦ Κίμωνος ἔργων, ἐπειδὴ δὲν ἀναφέρεται πού μετὰ τῶν τοῦ Περικλέους. Εἴπομεν ὅτι ἐκ τῶν ἀναγλύφων αὐτοῦ, ἥτοι τῶν τῆς ζωφόρου, ἐξάγεται ἡ μετὰ τὰ Περσικὰ ἱδρυσις τοῦ ναοῦ διότι τὰ ἀνάγλυφα τῆς μιᾶς τῶν πλευρῶν τοῦ ναοῦ παριστάνουσι μάχην Ἑλλήνων κατὰ Περσῶν, καὶ δὴ τὴν ἐν Μαραθῶνι, ὡς ὑποτίθεται ἂν καὶ τὰ ἀνάγλυφα ταῦτα μεγάλῃ ἐπαθὸν ὑπὸ τοῦ χρόνου τὴν φθορὰν, δύναται τις νὰ διακρίνῃ ἐπ' αὐτῶν, ἰδίᾳ ἐπὶ τῶν ἐν τῷ Βρεττανικῷ μουσεῖῳ 4 τεμαχίων, τοὺς μὲν βαρβάρους ἐκ τῶν μνηοειδῶν ἀσπίδων καὶ τῶν εὐρέων ἐνδυμάτων, τοὺς δ' Ἑλλήνας ἐκ τῶν μεγάλων στρογγύλων ἀσπίδων καὶ τῶν κρανῶν αὐτῶν, ἔτι δὲ καὶ ἐκ τοῦ γυμνοῦ ἢ βραχεῖ χιτῶνι κεκαλυμμένου σώματος. Καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τῆς μιᾶς τῶν πλευρῶν ἐπὶ δὲ τῆς κυρίας προσόψεως φαίνεται εἰς τὸ μέσον καθημένη μορφή τις, ἡ τῆς Θεότητος, περὶ αὐτὴν δὲ πολλαὶ ἄλλαι πρὸς αὐτὴν κατευθυνόμεναι μορφαί, θεῶν πιθανῶς ἡ ἐπὶ τῆς κυρίας τοῦ ναοῦ προσόψεως παράστασις αὕτη εἶνε ἴσως ἀλληγορικὴ παράστασις τῆς μετὰ τὰ Περσικὰ εἰρηνικῆς καταστάσεως τῆς πόλεως τῶν δὲ λοιπῶν ἀναγλύφων ἡ παράστασις σκοτεινὴ, ἔνεκα τῆς τελείας σχεδὸν ἀποτριβῆς αὐτῶν.

Τὰ σωθέντα ἀνάγλυφα τοῦ χαμηλοῦ περιβόλου διατηροῦνται εἰς πολὺ καλλιτέραν σχετικῶς κατάστασιν αὐτὴ δὲ ἡ καλλιτέρα διατήρησις αὐτῶν ἀπέναντι τῆς καταστροφῆς ἣν ἐπαθὸν τὰ τῆς ζωφόρου προδίδει πῶς ἐποχὴν μεταγενεστέραν τῆς τοῦ ὅλου ναοῦ, ἂν καὶ τοῦτο διὰ πολλοὺς λόγους δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀσφαλὲς τεκμήριον εἰς προσδιορισμὸν τοῦ χρόνου τῆς κατασκευῆς αὐτῶν οὐχ ἥττον ὅμως ἀσφαλεστάτην βάσιν εἰς δεξιὴν τῆς ἐποχῆς καὶ

τοῦ ἐργαστηρίου ἐξ οὗ ἐξήλθον τὰ ἀνάγλυφα ἔχομεν τὴν λεπτότητα τῆς ἐργασίας, ἰδίως ἐν ταῖς πτυχώσεσι τῶν ἐνδυμάτων, τὸ εὐκαμπτον καὶ μετὰ πολλῆς τῆς χάριτος εὐπερίγραφον τῶν τοῦ σώματος μελῶν, ἐστραμμένον τῆς σοβαρότητος τῆς σμίλης τοῦ θεοποιῶ Φειδίου καὶ πρὸς τὸ ἀνθρώπινον μᾶλλον ἐστραμμένον κάλλος, τὴν δύναμιν τέλος ἐν τῇ ὅλῃ παραστάσει καὶ κίνησιν μετὰ τρυφερότητος μεμιγμένην, ἅτινα πάντα χαρρακτηρίζουσι τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς καὶ τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἐργαστηρίου τοῦ Πραξιτέλους.

Κατὰ τὸν ἀρχιτεκτονικὸν χαρακτῆρα ἐξεταζόμενος ὁ ναὸς εἶνε ἀπλοῦς, ἀπλούστατος ὁ καθὼς Ἰωνικὸς ρυθμὸς ἔχων τι τὸ ἐλαφρόν καὶ λαγρόν, ὅπερ εἶνε κοινὸς χαρακτῆρ τῶν Ἰωνικῶν μνημείων, ἐνταῦτῳ δὲ καὶ τὸ μαλακόν, τὸν τῆς φυλῆς δηλ. τῆς τὸν ρυθμὸν τοῦτον ἀναπτύξεως χαρακτῆρα ὁ κίων αὐτοῦ πολλὴν ἔχει τὴν τρυφερότητα ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν νεανικὸν καὶ ἰσχυρότερον κίονα τῶν Προπυλαίων καὶ τὸν πλούσιον μὲν πλὴν πολλῶν τὴν λαγρότητα τηροῦντα Ἀττικουργῇ Ἰωνικὸν τοῦ Ἐρεχθίδου. Καθ' ὅλου ὁ γνήσιος Ἰωνικὸς ρυθμὸς ἀναπτύσσεται ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ ἀπλότητι, παρέχων τῷ ναῷ χαρίεσσαν ὄψιν καὶ ἀφελῇ τὴν διάταξιν, ἀρμόζουσαν ἀληθῶς τῇ ιδέᾳ τῆς ἐνταῦθα λατρευομένης Θεότητος, ἥτις δὲν εἶνε πλέον ἢ σοβαρὰ Πολιοῦχος τοῦ Ἐρεχθίδου ἡ ἡ αὐστηρά τοῦ Παρθενῶνος Παρθένος ἡ ἡ πολεμικὴ ἐν ὑπαίθρῳ Πρόμαχος, ἀλλὰ ἡ ἀφελής, ἡ εἰρηνική, ἡ μετριόφρων Νίκη Ἀθηνᾶ.

Ἡ Νίκη, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν μαρτυριῶν τῶν ἀρχαίων, ἐλατρεῖτο ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀθηνᾶ Νίκη ἥτο δηλ. αὐτὴ ἡ Ἀθηνᾶ μὲ τὴν ἐπωνυμίαν τῆς Νίκης «Ὅθεν καὶ Ἀθηνᾶ Νίκη προσαγορεύεται νομιζομένης γὰρ αὐτῆς πολεμικῆς καὶ φρονητικῆς, ἀκόλουθον ἂν εἴη καὶ τὸ τὴν Νίκης αὐτῇ ξυνέπεσθαι τὸ γὰρ ἐμφρόνως πολεμεῖν νοητικόν», κατὰ τὸ Μ. Ἐτυμολογικόν. «Ἀθηνᾶ Νίκη ἡ μόνη τῶν ἀπάντων θεῶν ὁμοίως δὲ καὶ πασῶν, οὐκ ἐπώνυμος τῆς Νίκης ἐστίν, ἀλλ' ὁμώνυμος» (Ἀριστ. ἐν λόγ. εἰς ἈΘ.).

Ἐπειδὴ ἡ λατρευομένη Θεότης ἦτο αὐτὴ ἡ Ἀθηνᾶ ὑπὸ τῆς Νίκης ἐπωνυμίαν, διὰ τοῦτο καὶ τὸ ἄγαλμα αὐτῆς, τὸ ἀρχαῖον δηλ. ξόανον, ἦτο ἄπτερον τοῦτο ἐνισχύεται καὶ ὑπὸ τῆς παρὰ Παυσανίαν (ἐν Λακων. XV, 5) Ἀθηναϊκῆς παράδοσεως, καθ' ἣν οἱ Ἀθηναῖοι ἐνόμιζον ὅτι ἡ Νίκη ἔμενε πλέον ἐν τῇ πόλει αὐτῶν, διότι δὲν εἶχε πτερά τοῦτο δὲ εἶνε ἀλληγορικῶς, βέβαια, εἰρημένον, ὅπως παρὰ τοῖς Λακεδαιμονίοις ὅτι πῆρχεν ἡ παράδοσις ὅτι πέδα ἐκόλυον τὸν Πηνελόπειον τοῦ νὰ ἀπομακρυνθῇ ἀπ' αὐτῶν. Καὶ ἀλλοχού δὲ ἄπτερον καλεῖ αὐτὴν ὁ Παυσανίας, ὡς π. χ. ἐκεῖ ὅπου ὀρίζει τὴν θέσιν τοῦ ναοῦ («τῶν προπυλαίων ἐν δεξιᾷ» Ἀττ. XXII, 4),

αποβλέπων εις τὸ κύριον ἄγαλμα τὸ ἐν τῷ σηκῷ, καὶ οὐχὶ εἰς τὰς τοῦ περιβόλου πτερωτὰς Νίκας. Γνωστὸν δ' ἄλλως εἶναι ὅτι ἡ Νίκη ἀπεικονίζετο ὡς ἄπτερος νέα κόρη μὲ καρπὸν ροίας, σύμβολον τῆς ἀφθονίας, εἰς τὴν δεξιάν καὶ μὲ κράνος, σύμβολον πολεμικῆς ἀνδρείας, εἰς τὴν ἀριστεράν: «Νίκη Ἀθηνᾶ. Λυκοῦργος ἐν τῷ περὶ τῆς Ἱερσίας. Ὅτι δὲ Νίκη Ἀθηνᾶς ξόανον ἄπτερον ἔχον ἐν μὲν τῇ δεξιᾷ ροιάν, ἐν δὲ τῇ εὐωνύμῳ κράνος, ἐτιμᾶτο παρ' Ἀθηναίους, δεδήλωκεν Ἡλιδόωρος ὁ περιηγητὴς ἐν πρώτῳ περὶ Ἀκροπόλεως.»

Φαίνεται ὅμως ὅτι ἐκ παλαιῶν ἤδη χρόνων κατ' ὀλίγον ἔχωρίζετο ἡ τῆς Νίκης ἰδέα ἀπὸ τὴν τῆς Ἀθηνᾶς αὐτῆς, καὶ ἀπεικονίζετο ἡ Νίκη πτερωτή· διότι ὁ Ἀριστοφάνης αὐτὸς ἀναφέρει (ἐν ἀπ. παρ' Ἀθην. 13, 2 σ. 563 B.) μῦθον, καθ' ὃν οἱ θεοὶ ἀποδιώξαντες τὸν Ἑρώτα ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ καὶ φοβούμενοι μὴ ἐπανερχόμενος σκάνδαλίζῃ αὐτοῦς, ἀπέκοψαν τὰ πτερὰ αὐτοῦ καὶ παρεχώρησαν αὐτὰ τῇ Νίκῃ:

Ἀποκόψαντες αὐτοῦ τὰ πτερὰ
ἔνα μὴ πέτῃται πρὸς τὸν οὐρανὸν πάλιν,
θεοὶ αὐτὸν ἐφυγάδευσαν ὡς ἡμᾶς κάτω·
τὰς δὲ πτέρυγας αἱ εἶχε τῇ Νίκῃ φορεῖν
ἔδοσαν.

Ἀλλὰ χρὴ ἀναφέρει αὐτὴν ἔχουσαν χρυσᾶς πτέρυγας (ἐν Ὁδν. 574):

Ἀλτίκα Νίκη πέτεται πτερόγῳιν χρυσάιν,
ἔνθα ὁ σχολιαστὴς αὐτοῦ προστίθησι: «νεωτε-
ρικὸν τὸ τὴν Νίκην καὶ τὸν Ἑρώτα ἐπτερωθῆναι.»
Ἀπὸ τῶν χρόνων λοιπὸν τοῦ Ἀριστοφάνους χω-
ρισθείσης, ὡς εἴπομεν, τῆς ἰδέας τῆς Ἀθηνᾶς
ἀπὸ τὴν τῆς Νίκης, παριστάνετο αὕτη ὡς πτε-
ρωτὴ νέα κόρη, συνθεσάτα ἐπὶ τῆς δεξιᾶς τῆς
Ἀθηνᾶς καὶ τοῦ Διὸς, τῶν τῆς Νίκης παρόχων·
τοιαύτην παρέστησεν αὐτὴν ὁ Φειδίας ἐπὶ τῆς
χειρὸς τῆς ἐν τῷ Παρθενῶν Ἀθηνᾶς, Νικηφό-
ρου διὰ τοῦτο κληθείσης, καὶ τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ
Διὸς· κατὰ μίμησιν τῆς Ἀθηναϊκῆς κατεσκευάσε
καὶ ὁ Κάλαμις Νίκην διὰ τοὺς Μαντινεῖς. Τὴν
πλαστικὴν ἠκολούθησε καὶ ἡ γραφικὴ, ὡς ἐν τῇ
ἐπὶ τῶν ἀγγείων παραστάσει τῆς Νίκης φαί-
νεται, ἐπὶ τῶν ὁποίων εἰκονίζεται μετὰ πτε-
ρύγων μακρῶν, κατὰ τοῦτο διαφέρει τῆς Ἱ-
ριδος, πτερωτῆς καὶ ταύτης εἰκονιζομένης, ἀλλὰ
μὲ βραχεῖας τὰς πτέρυγας.

Εἰς τὴν Ἀθηνᾶν Νίκην ἤχοντο οἱ ἐξερχόμε-
νοι εἰς πόλεμον, οἱ ἀποδύμενοι εἰς μουσι-
κοὺς καὶ ῥητορικοὺς ἀγῶνας καὶ ἐν γένει οἱ ἀνα-
λαμβάνοντες οἰκονομικὰς δὺσκολον ἐπιχειρήσεις:

Δέσποινα Νίκη, θυγατέρα, τῶν τ' ἐν πόλει γυναικῶν
τοῦ νῦν παρεστῶτος θράσους θέσθαι τροπαίων ἡμῶς,
ἀναβοᾷ ὁ τῶν γερόντων χορὸς ἐν τῇ Λυσιστράτῃ
(στ. 317) ἐλπίζων εἰς τὴν βοήθειαν τῆς θεᾶς.
Εἰς ταύτην ἀνατίθησι τὰς ἐλπίδας αὐτοῦ ὁ Ὀ-
δυσσεύς ἐν τῷ Φιλοκτήτῃ (στ. 138) πεποιθὼς
ὅτι θέλει βοηθήσῃ αὐτὸν ὁ Ἑρμῆς:

Νίκη τ' Ἀθίνα Πολιάς.

Ὁ ναὸς τῆς Ἀπτεροῦ ἢ Ἀθηνᾶς Νίκης, ἐν
ὕπὸ τὰς διαφόρους αὐτοῦ ὕψεις ἐξητάσαμεν, ἐ-
σώζετο εἰς τὴν θέσιν του μέχρι τοῦ 1679· τὸ
1751 ὀλίγα λείψανα τοῦτου ἔμενον κατὰ χώ-
ραν, τὰ δὲ λοιπὰ, καταπεσόντα εἰς τὸν πρὸ
τῶν προπυλαίων χώρον, εἶχον καλυφθῆ ὑπὸ
χωμάτων. Τὸ 1835 ἐγένετο ἀνασκαφὴ εἰς τὸ
μέρος ἐκεῖνο καὶ κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν ταύτην ἀ-
νευρέθησαν τὰ πλεῖστα τοῦ ναοῦ μέρη, ἅτινα συν-
δεθέντα ἐδείξαν ἡμῖν πάλιν τὸ σχῆμα τοῦ κομ-
μοῦ τοῦτου καὶ διδακτικοῦ τῆς ἀρχαίας τέ-
χνης μνημείου, κολοβὸν ὅμως καὶ εἰς πολλὰ
μέρη ἐξ ἀνάγκης συμπληρωθέν.

ΙΑΚ. Χ. ΔΡΑΓΑΤΣΗΣ.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΙΝΑΣ

Τεσσαράκοντα καὶ πέντε ἐτῶν ἦν ἡ Αἰσκα-
ρίνα Μπουμπουλίνα κατὰ τὴν ἐναρξιν τῆς Ἑ-
παναστάσεως. Εἰς τὴν μεγάλην καὶ γενναίαν
αὐτῆς καρδίαν ἐνωρὶς ἀνέλαμψαν αἱ ἐν τῇ εὐάν-
δρῳ καὶ μεγαλυνύμῳ νήσῳ τῶν Σπετσῶν ἀκ-
μάζουσιν εὐγενεῖς ἰδέαι τῆς φιλοπατρίας καὶ
τῆς ἐλευθερίας. Ἐχούσα ὑπ' ὅψιν ὅτι ἡ πα-
τρίς εἶναι φιλέτρα καὶ τέκνων καὶ περιου-
σίας, προσήνεγκεν ὀλοκαύτωμα τῷ βωμῷ αὐ-
τῆς καὶ υἱοῦς, καὶ πλοῖα, καὶ χρήματα. Πρὸς
οὐδὲν ἐλογίζετο οὔτε τὴν ἀσθένειαν τοῦ φύλου
τῆς, οὔτε τῆς θαλάσσης τοὺς κινδύνους, οὔτε
τὰς ταλαιπωρίας τῆς ξηρᾶς. Φύσει δραστηρία
καὶ ἀνδρική μετεπήδα ἀπὸ πολιορκίας εἰς πο-
λιορκίαν προσφέρουσα τὴν πολυτίμον αὐτῆς ἀ-
ρωγὴν. Τὸ Ναύπλιον, ἡ Τρίπολις καὶ τὸ Ἄρ-
γος μαρτυροῦσι τὴν τόλμην καὶ τὴν γενναϊό-
τητα, τὸ θάρρος καὶ τὴν ἀνδρίαν τῆς γυναι-
κός. Ἐνώπιον αὐτῆς ὁ ἀνανδρὸς ἀνὴρ ἡσχύνετο
καὶ ὁ γενναῖος ὑπεχώρει. Κατὰ τὴν εἰς Ἄργος
μετάβασίν της ἔτυχεν ὑπὸ τῶν Ἀργείων ἐκτά-
κτου καὶ ἀσυνήθους ὑποδοχῆς. Σεμνοπρεπῶς ἐν-
δεδυμένη καὶ φοβερώς ὠπλισμένη, ἐξεληφθῇ ὑπὸ
τῶν Ἀργείων ὡς ἄλλη Τελέσιλλα, καὶ ἐξῆψε
τὴν πρὸς τὸν πόλεμον αὐτῶν τάσιν. Τοιαύτην
δ' ἐντύπωσιν ἐνεποίησεν αὐτοῖς ἡ ὑπὸ τοιοῦ-
τον χαρακτηρὰ ἐμφάνισίς της, ὥστε ἅπαντες
τὴν ἀπεκάλουν Κυράν των.

Ἡ Μπουμπουλίνα διέψευσε τὸ ὑπὸ τοῦ Ξενο-
φῶντος ἐν τοῖς Οἰκονομικαῖς ἀναφερόμενον, ὅτι
«ὁ Θεὸς παρεσκεύασε τὸ γυναικεῖον φύλον ἐπὶ
τὰ ἔνδον ἔργα καὶ ἐπιμελήματα, καὶ ὅτι τὰ
ῥίγη καὶ τὰς στρατείας τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυ-
χὴν τοῦ ἀνδρὸς δύνανται καρτερεῖν κατεσκευά-
σε.» Ἀλλως τε τὸ γυναικεῖον φύλον πολλὰ
παρέσχε δειγμάτων εὐρυτέρας καὶ ὑψηλοτέρας
ἐνεργείας. Ἡ Μπουμπουλίνα ἦτον ἀναστήμα-
τος μᾶλλον ὑψηλοῦ, εἶχεν ὀφθαλμοὺς ὀξεῖς καὶ
φλογερούς, ὕψος μεγαλοπρεπὲς καὶ σοβαρὸν, καὶ

ὅψιν ἡλιοκαῆ. Οὕσα μειλίχιος καὶ μεγαλόδωρος,
εὐπροσέγορος καὶ μετριόφρων, εἴλκυσε τὸ σέβας
καὶ τὴν ἀγάπην πάντων. Ἀγαμέμματος μὲν ὅ-
λως ἀλλ' ὀξύνους καὶ εὐφυῆς, ἔχουσα μεγάλην
πεῖραν καὶ πολλὰς πρακτικὰς γνώσεις, ἐτοιμό-
τητα λόγου καὶ θάρρους, ἐξόχως παρὰ τῶν
συμπολιτῶν της ἐτιμᾶτο.

Εἰς ἅπαντα τὰ τοπικὰ τῶν Σπετσῶν συμ-
βούλια προσεκαλεῖτο καὶ παρεκάλητο μετὰ τοῦ
Μέξη καὶ τοῦ Ἀνδρούτσου, τοῦ Μπότσα καὶ
τοῦ Ἀναργύρου.

Ἄπαντες οἱ ὀπλαρχηγοὶ τῆς Πελοποννήσου
ἐθαύμασαν τοὺς εὐγενεῖς αὐτῆς τρόπους καὶ τὰ
ὑψηλόφρονα αἰσθηματὰ της. Πάντοτε ἐξήτουν
τὴν γνώμην της, ἣν καθ' ἑαυτὴν τῶν ἐθεώρων νὰ
ἐκπληρώσωσι. Κατὰ τὴν ἐπελθοῦσαν τότε δι-
χόνοιαν ἡ Μπουμπουλίνα διὰ τοῦ τρόπου της
καὶ τῆς πειστικότητος ἔπεισε τοὺς ὀπλαρχη-
γούς νὰ ὁμονήσωσι καὶ ἐπανέλθωσιν εἰς τὰς
θέσεις των. Ἄπαντα τὰ ἔθνη τὴν ἀνευφήμησαν
καὶ τὴν ἐχαιρέτισαν ὡς ἡρώϊδα, κατατάξαντα
τὸ ὄνομα αὐτῆς εἰς τὴν χορείαν τῶν ἐνδόξων
καὶ περιώνυμων γυναικῶν. Τὸν χαρακτηρισμὸν
τῆς Μπουμπουλίνας κλείομεν διὰ τῶν ἐξῆς ἐκ-
φραστικωτάτων στίχων τοῦ Ἀλεξάνδρου Σού-
τσου ἐν τῇ Τουρκομαλίᾳ «Ε.Ι.Ι.Ι.Ι.Ι.»

Ἡ Μπουμπουλίνα ἦτον ὠραία,
εἶχε τὰ ὄμματα τιθερά,
καὶ ὡς ἡ Ἀρτεμις κολοσσάια
ἐπεριπάτει καὶ φοδερά.
Μεγάλα εἶχεν ὄμματα Ἥρας
καὶ ὀλέμμα σπείρον γοργού· σπινθηρας.
Τὸ χρυσοκέντητον ἔνδυμά της
ζώνη συνέφιγγε ἀργυρὰ,
καὶ ἀπὸ ταύτης εἰς τὰ πλευρά της
σπάθη ἐκρέματο ἡχηρά.

Ε. Α. ΜΑΡΙΑΤΗΣ.

Τὸ πρωτότυπον τῆς ἐπομένης ἐπιστολῆς κατέχει ὁ κ.
Παναγ. Ἀναγνωστόπουλος, τελειόφοιτος τῆς ἱατρικῆς,
ὁστις προθύμως ἐχορήγησεν ἡμῖν αὐτὸ πρὸς δημοσίευσιν.
Σ. τ. Δ.

ΜΙΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ

Ἀπὸ Ἀθηνᾶς, τὴν 6^{ην} Φεβρουαρίου 1825.

Στρατηγὲ Γούρα,

Τὸν Σεπτέμβριον ἔλαβα εἰς Ναύπλιον παρὰ
τοῦ Εὐγενεστάτου Ἐπαρχοῦ τῶν Ἀθηνῶν, Κ^ο
Μ. Σούτσου, προσκλητικὸν νὰ ἔλθω εἰς τὰς Ἀ-
θῆνας διδάσκαλος. Ἀλλ' ἐπειδὴ τότε μ' ἐμπό-
δισαν κ' ὁ ἔφορος τῆς παιδείας καὶ ἄλλοι, νο-
μίζοντες συμφερότερον τὸ ν' ἀναδεχθῶ τὸ εἰς
Ἄργος συσταίνόμενον Κεντρικὸν Σχολεῖον, σκο-
πὸν εἶχα νὰ μὴ δεχθῶ τὴν πρόσκλησιν κ' ἐγ-
γράφως, ἀν δὲν μὲ κατεκυρίευσεν ἡ ἐκεῖ ἐπικρα-
τοῦσα ἐπιδημία. Διατρίβων δὲ εἰς Σίφον, ὅ-
που ἐπῆγα πρὸς ἀνάρρωσίν μου, ἔλαβα καὶ
δεύτερον προσκλητικὸν παρὰ τῆς ὁλομελείας
τῶν ἐπιτρόπων τοῦ Σχολείου. Τότε φοβούμενος
τὴν εἰσέτι θερίζουσαν ἐπιδημίαν, ἀπεφάσισα νὰ

ἔλθω, ἐνῷ δὲν εἶχα ἐλπίδα δραστηρίου καὶ σπου-
δαίως συνδρομῆς εἰς στερέωσιν καὶ βελτίωσιν
τοῦ Σχολείου ἀπ' ἄλλον εἰμὴ μόνον ἀπὸ τὸν
Ἐπαρχον, τὸν ὁποῖον ἐγνώριζα προσωπικῶς ἀπὸ
τὸ Βουκουρέστιον ἀκόμη, καὶ ἀπὸ τὴν γενναϊό-
τητά σου, τὸν ὁποῖον ἡ θεὰ Φήμη ἐκήρυξεν
εἰς τὴν φωτισμένην Εὐρώπην ἀνδρεῖον πολεμι-
στήν, καὶ τότε ἐτοιμάζεται νὰ διασαλπίσῃ εἰς
τὰς ἀκὰς τῶν ἀγαπώντων εἰλικρινῶς τὴν ἐ-
λευθερίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν εὐνομίαν αὐ-
τῆς, καὶ νὰ συστήσῃ εἰς τὴν ἀγάπην αὐτῶν ὡς
ὑπέρμαχον τῶν νόμων, τὴν μόνην πηγὴν τῆς
κοινῆς καὶ μερικῆς ἐνὸς ἐκάστου εὐδαιμονίας.

Ἀλλὰ ποῖος δίκαιος κριτὴς τῆς συνεπειᾶς
τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων δὲν θὰ Σε θαυμάσῃ,
Γούρα, ὅταν ἀκούσῃ ἀπὸ τὴν ἐκατόμῳφονον φή-
μην, ὅτι καὶ εἰς τὸ μέσον τῶν θορόδων τοῦ Ἀ-
ρεως, ὅχι μόνον ἐνθυμῆσαι, ἀλλὰ καὶ προνοεῖς
διὰ τὸ Σχολεῖον, καὶ διὰ τὴν ἐξάπλωσιν τῆς
Φιλομούσου Ἑταιρίας; Ναί, βέβαια θὰ Σε θαυ-
μάσῃ· διότι παιδιόθεν μακρυσμένος ἀπὸ πόλεις,
ὅπου συνεθίζουν μάλιστα νὰ ἐμφιλοχωρῶσιν οἱ
ἐπαγγελομένοι τὴν ἐκπαίδευσιν τῆς νεολαίας,
δὲν ἠτύχησας νὰ στολίσῃς τὸν νόυν σου μὲ
τῆς παιδείας τὰ καλὰ, καθὼς ἐσυνείθισες τὴν
καρδίαν σου νὰ μισῇ τοὺς τυράννους τῶν ὁμο-
γενῶν σου, καὶ μωαμεθανούς καὶ ψευδωνύμους
χριστιανούς, καὶ ἐξήσκησες τὸν βραχίονά σου
νὰ τοὺς κτυπᾷ, καὶ ἐγύμνασες τὸ σῶμά σου εἰς
τὴν σκληραγωγίαν τὴν ἀπαρκετῆτος ἀναγκαίαν
εἰς τοὺς ἐπιχειροῦμένους τὸ τοιοῦτον ἐνδοξον
ἔργον.

Ἀφοῦ δὲ ἦλθα ἐδῶ, μετὰ δέκα ἡμέρας καὶ
μετὰ δύο συνελεύσεις καὶ συνομιλίας μετὰ τῶν
ἐνδημούντων Ἐπιτρόπων τοῦ Σχολείου, ἀπεφα-
σίσησιν νὰ ἀναδεχθῶ τὴν ἀρχιδιδασκαλίαν τοῦ
Γυμνασίου καὶ τὴν ἐπιστάσιαν τῶν ἀλληλοδι-
δακτικῶν σχολείων. Μετὰ δὲ τοῦτο ἐπεσκέφθην
τὸ μόνον ἀκόμη εἰς ἐνέργειαν ἀλληλοδιδακτι-
κὸν σχολεῖον· ἐπειδὴ τὸ ἄλλο ἀκόμη δὲν ἀρχι-
σε διὰ τὴν δυσκολίαν νὰ ἐτοιμασθῶσι τ' ἀναγ-
καῖα βάρβα. Ἐκεῖνο ἔχει ὑπὲρ τοῦς 250 μα-
θητὰς, ἐνῷ εἶναι μόνον 140 χωρητικόν· καὶ διὰ
τοῦτο ὁ διδάσκαλος, ὁ κύριος Συνέσιος, ἀνὴρ ἄ-
ξιος εἰς τὸ ὁποῖον ἐπαγγέλλεται ἔργον, ὡς εἰ-
δήμων τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης κ' ἔμπειρος τῆς
ἀλληλοδιδακτικῆς μεθόδου, δὲν δύναται νὰ ῥυθ-
μίσῃ αὐτὸ τοιοῦτοτρόπως, ὥστε νὰ κινῶνται
οἱ μαθηταὶ εὐτάκτως καὶ γοργῶς, καὶ αὐτὸς
νὰ ἴδῃ τοὺς ἐλπίζομένους καρποὺς τῶν κόπων
του. Καὶ τὰς μὲν ἐλλείψεις ταύτας ὁ ἀναιρέση
ἡ σύστασις τοῦ ἄλλου ἀλληλοδιδακτικοῦ σχο-
λείου. Οἱ πίνακες ὅμως, τοὺς ὁποίους ἐξέδωσεν
ὁ κύριος Γ. Κλεόβουλος, εἶναι μόνον διὰ τὴν ἀ-
νάγνωσιν, καὶ δι' αὐτὴν ἀνίκαναι. Ὅθεν ἐλπί-
ζομεν, ὅτι ὁ γενικὸς ἔφορος τῆς παιδείας, κύ-
ριος Γρηγόριος Κωνσταντῆς, θὰ φροντίσῃ νὰ συν-

νίζονται. Ὁ ταχὺς τούτων ὄλεθρος οὔτε διὰ τουφεκίων ὀπισθογεμῶν διενεργεῖται, οὔτε δι' ἄλλων ὅπλων νεωτάτης κατασκευῆς, ἀλλὰ μόνον διὰ τοῦ οἶνοπνεύματος. Πρὸς τοὺς βαρβάρους γείτονάς των οἱ εὐρωπαῖοι ἀποικοὶ πωλοῦσι τὴν ῥακὴν ἀντὶ εὐτελοῦς τιμῆς, ἄλλοτε πάλιν ἀνταλλάσσονται αὐτὴν ἀντὶ ἀξέστων ἐγχωρίων ὑλῶν, ἔστι δ' ὅτε καὶ τὴν διανέμουνσι δωρεὰν τοῖς ἀπορωτέροις. Οἱ ἄγριοι, ἅμα γευσάμενοι τοῦ δηλητηρίου ποτοῦ, δὲν παύονται βροφῶντες αὐτὸ ἄχρις οὗ ἀποθάνωσι μεθύνοντες. Τότε δὲ οἱ λευκοὶ καταλαμβάνουσι τὰ ἀδέσποτα χωρία, συνιστῶσιν ἀποικίας καὶ ἐκμεταλλεύονται τοὺς θησαυροὺς τῶν ἀγρῶν. Αἱ τροφαὶ καθόλου, τὰ ποτά, ἰδίως δὲ ἡ ῥακὴ, ἡ προσφυῶς πάνυ ὑπότινων οἰκιστῶν «ὕγρα δύναμις» προσκαρφεύσασα, διαδραματίζει σπουδαῖον πρόσωπον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ πολιτισμοῦ, εἶνε δὲ ἀξία ἰδιαιτέρας μελέτης τῶν ἱστοριογράφων.

Μάχιμοι πέρδικες.

Ἐπὶ τῆς νήσου Σύμης (μὲξ τῶν νοτίων σποράδων, παρὰ τὴν Ῥόδον) τρέφονται πολυάριθμοι πέρδικες, διακρινόμεναι διὰ τὴν πρὸς τὸ ἐρίξειν καὶ μάχεσθαι κλίσιν αὐτῶν. Τὰ καλλικέλαδα ταῦτα πτηνὰ ἀμιλλῶνται πρὸς ἄλληλα περὶ ὑπεροχῆς. Καὶ κατὰ πρῶτον μὲν ἡ διαμάχη ἀρχεται διὰ τῶν συνήθων κακκαρισμῶν κατ' ἀνταπόκρισιν, καὶ ἐξακολουθεῖ μέχρις οὗ ἡ ἀντίπαλος, ἀποκαμουσα, ὑποχωρήσῃ. Ἄν δὲ ἡ ἔρις διαρκέσῃ ἐπὶ μακρὸν ἄνευ ἀποτελέσματος, οἱ κακκαρισμοὶ μεταβάλλονται εἰς ἀγρίους κρωγμοὺς καὶ ἀπειλητικωτάτας, οὕτως εἰπεῖν, ἐπιδείξεις, αἵτινες, ἂν καὶ εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ἡ ἐτέρα τῶν διαμαχομένων δὲν παύσῃ κελαδοῦσα, ἀπολήγουσιν εἰς πεισματωδεστάτας κατ' ἀλλήλων ἐπιθέσεις, καθ' ἃς πολλάκις διὰ τῶν ῥαμφῶν των καταπληγόνονται. Ἡ μαχιμότης τῶν περδικῶν τούτων παρατηρεῖται οὐ μόνον εἰς τὰς ὁρεσίτροφους, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὰς ἔτι τὰς ἐν τοῖς κλωβίοις πρὸς ἐξημέρωσιν, ἐκ νεοσσῶν, διατηρουμένας· τὸ περιεργότερον εἶνε, ὅτι ἡ ἡττηθεῖσα πέρδις ὑπὸ τοσαύτης καταλαμβάνεται ἀθυμίας, ὥστε ἐπὶ ὀλοκλήρους ἐβδομάδας παύει κελαδοῦσα καὶ σχεδὸν δὲν τρώγει. Κατὰ τοὺς Συμαίους περδικολήρας, αἱ μάχιμοι τῆς Σύμης πέρδικες, ἅπαξ ἐξημερωθεῖσαι, καθίστανται διὰ τῶν θηρευτικῶν πλεονεκτημάτων των χρησιμώτεραι ἢ αἱ τῶν ἄλλων μερῶν διὰ πολλαχοῦ εἰσι περιζήτητοι, καὶ ἀγοράζονται ὑπὸ ἀδράς τιμᾶς.

Ὁ Εὐστάθιος, ἐν τοῖς Γεωγραφικοῖς του, περιγράφων τὴν Σύμην, προσθέτει· «λέγεται δὲ πέρδικας μαχίμους φέρειν.»

Τολύπαι (λαλέδες).

Αἱ τολύπαι (λαλέδες), τὸ ὠραῖον τοῦτο ἄν-

θος, τὸ ὁποῖον σήμερον εἶνε κοινότατον καὶ εὐρίσκεται ἐν παντὶ κήπῳ, εἰσῆχθη κατὰ πρῶτον εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ ἰδίως εἰς τὴν Ὀλλανδίαν, κατὰ τὸν 12' αἰῶνα· ἐπωλεῖτο δὲ πρὸς χίλια μέχρι πέντε χιλιάδων φιορινίων ἕκαστος βολβός (κρομμύδιον). Ἐν τοῖς προικοσυμφώνοις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης βλέπομεν ὅτι ἐδίδοντο τόσοι βολβοὶ τολύπων ἀντὶ προικός.

Πόθεν τὸ ὄνομα «ὔψηλῃ Πύλῃ».

Ἡ Πύλη, ἢ ἄλλως καὶ Ὑψηλὴ Πύλη, ἀναλογεῖ παρὰ τοῖς Ὀθωμανοῖς πρὸς τὸ παρὰ τοῖς Εὐρωπαίοις Συμβούλιον τοῦ Στέμματος ἢ Ὑπουργεῖον, καὶ ἀποτελεῖ τὸ προσωπικὸν τῆς τοῦ Κράτους Κυβερνήσεως. Ὀνομάσθη δὲ οὕτω, διότι οἱ πρῶτοι Σουλτάνοι ἐδέχοντο τοὺς μεγιστάνας αὐτῶν εἰς τὰ πρόθυρα τῆς σκηνῆς των, ὡς μὴ χωροῦντας ἐντὸς αὐτῆς, καθὼς καὶ κατὰ τὰ πρῶτα μετὰ τὴν ἔλωσιν ἔτη, μὴ πω ὑπάρχοντος ἰδιαιτέρου Ἀργεῖου διὰ τὸν Πρωθυπουργὸν καὶ τοὺς Ὑπουργοὺς, ἐδέχετο οὗτος τοὺς ξένους Πρέσβεις ἔσωθεν τῶν προθύρων καὶ πλησίον τῆς Πύλης τῆς δευτέρας τοῦ Σεραγίου Αὐλῆς.

Χωρία τῆς Ἑλλάδος.

Κατὰ τὸν «Πληθυσμὸν τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὸ ἔτος 1870» τοῦ κ. Ἀλεξάνδρου Μανσόλα ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχουσι 3,575 χωρία, ἥτοι: Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας 179, Εὐβοίας 241, Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος 290, Ἀκαρνανίας καὶ Αἰτωλίας 366, Ἀχαΐας καὶ Ἠλίδος 467, Ἀρκαδίας 308, Λακωνικῆς 336, Μεσσηνίας 430, Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας 229, Κυκλάδων 196, Κερκύρας 147, Παξῶν 41, Λευκάδος 44, Κεφαλληνίας 243, Ἰθάκης 15, Ζακύνθου 62 καὶ Κυθήρων 41.

Εἰς ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ.

ΟΙΚΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Διατήρησις τῶν μηλωτῶν.

Ὑπάρχουσι πολλὰ μέσα προφυλάξεως καὶ διατηρήσεως τῶν μηλωτῶν (γουναρικῶν)· τὸ ἀπλούστερον ὅμως καὶ συντελεστικώτερον εἶναι τὸ ἀκόλουθον·

Ἡ ὥτοκία τῶν σιτῶν (σκόρου) διαρκεῖ ἀπὸ τῆς 25 Μαΐου μέχρι τῆς 25 Σεπτεμβρίου· ὥστε κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα πρέπει νὰ προφυλαχθῶσιν αἱ μηλωταί, τὰ σάλια καὶ ἐν γένει τὰ μάλινα ὑφάσματα. Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ περιτυλιχθῶσιν ἐπιμελῶς ἐντὸς λινοῦ ὑφάσματος ἐμβραχέντος εἰς στακτὴν (λεσσίθαρ), καὶ νὰ ραφῶσιν εἰς δέμα. Παρελθούσης τῆς ἐποχῆς τῆς ὥτοκίας, ἥτοι περὶ τὰ τέλη Σεπτεμβρίου, ἐξάγονται τοῦ δέματος καὶ τινάζονται, οὐδένα πλέον διατρέχοντα κίνδυνον.

1. Ἡ ὕψος Σύμης, ὑπὸ Μ. Σ. Γεωγραφικῶν, 1877.